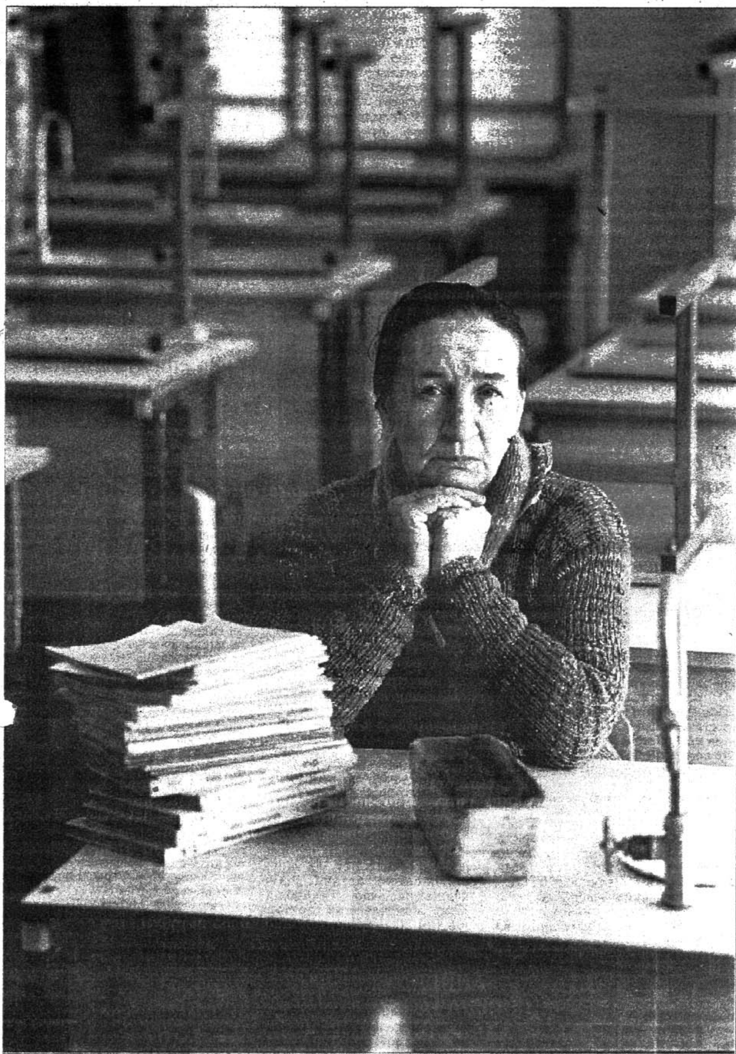
Влада - Радам !

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

№ 33 (783) ♦ Субота, 19 лютого 1994 року ♦ Ціна договірна

Катерина КІНДРАСЬ, «Голос України»

ЗНАК ВЕЛИКОЇ БІДИ

За всіх часів це звучало гордо: учитель! Навіть у годину воєнного лихоліття, коли школою слугували вцілілі від пожеж сараї, а своє «Мама мила раму» маленькі першокласники писали не в зошитах, а на полях старих газет.

Усім миром, громадою люди тоді, як могли, підтримували вчителя, бо знали: загине освіта — загине й нація. Цю аксіому, на жаль, забули нинішні можновладці в Україні. Вчитель — це вже не лунає гордо. З усіх негараздів нашої доби зубожіння педагога, руйнація системи національної освіти — найстрашніше знамення часу. Сьогодні вчитель, відзначалося на мітингу освітян минулої неділі, соромиться входити до класу в латаних-перелатаних черевиках, старомодному костюмі чи сукні. В школах бракує найнеобхіднішого — підручників, приладдя, парт... Післязавтра педагоги України планують вдатися до останнього засобу, аби змусити керівництво держави почути вчительство країни, — страйку.

Один відомий канадський професор зауважив на це: «Коли страйкують шахтарі — то ознака становлення демократії в країні, а зачинені через страйк школи — знак великої біди».

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Продиктовано в номер

Офіційно

16 лютого відбулася телефонна розмова Президента України Леоніда Кравчука і Президента Франції Франсуа Міттерана, під час якої обговорювалися стан і перспективи розвитку двосторонніх відносин, а також питання, пов'язані з практичними кроками нашої держави щодо реалізації Договору про СНО. Було досягнуто домовленості про те, що найближчим часом до Києва прибуде особистий представник Президента Франції, який спільно з українськими експертами візьме участь у розробці конкретної програми взаємодії на найважливіших економічних напрямках.

Регіон ставить вимоги

У Миколаєві відбулася спільна позачергова сесія обласної та міської Рад народних депутатів.

Прийнято спільну заяву, адресовану Президентові, Верховній Раді і Кабінетові міністрів України. Перед ними поставлено вимогу негайно вирішити коло проблем, зв'язаних із взаємовідносинами фінансових органів та підприємств, у державному бюджеті передбачити такі відрахування до місцевих бюджетів, що забезпечували б економічну самостійність та ефективне регіональне й місцеве самоврядування, зняти митні кордони з країнами СНД. У разі відмови від виконання цих вимог у десятиденний термін автори заяви залишають за собою право виступити з законодавчою ініціативою щодо створення Ради регіонів України, яка б на перехідний період — до сформування нового уряду — взяла на себе управлінські функції.

Тим часом

Проект вільної економічної зони, що охоплюватиме території двох районів — міського Корабельного та сільського Жовтневого, — розробила миколаївська асоціація «Наука—регіону». Передбачено, що до її складу увійдуть, зокрема, АТ «Миколаївський глиноземний завод», суднобудівний завод «Океан», Дніпро-Бузький морський порт, залізнична станція «Жовтневе», аеропорт, ряд агропромислових підприємств. Після узгоджень на місці проект має бути поданий до столичних відомств. Що його очікує там? Сусіди- одесити, в усякому разі, «пробивають» свою ВЕЗ уже не перший рік, а перспектива й досі туманна. Може, миколаївці більш везучі?

Севастополь економить електроенергію

З 20 лютого Севастополь переходить на надзвичайний режим споживання електроенергії. Світло в квартири подаватиметься 4 години на добу. Енергетична криза пов'язана з відсутністю коштів для закупівлі палива для Севастопольської ТЕЦ. Місто заборгувало уже 147 мільярдів карбованців. «Однак ніяких фінансових надходжень з Києва нема», — сказали нашому кореспонденту в міськвиконкомі Севастополя.

Прес-конференція не відбулася

Що свідчить про поглиблення платіжної кризи

Відбулося чергове засідання Кабінету міністрів, під час якого розглядалося питання платіжної кризи. Проте журналісти, що чекали на прес-конференцію, розійшлися ні з чим, бо прес-центр Кабінету міністрів повідомив, що рішення з цього питання не прийнято, а відтак немає про що говорити. Очікується, що Кабінет міністрів повернеться до обговорення проблем, пов'язаних із платіжною кризою, в понеділок.

Табло Олімпіади

Лижні гонки. 10 км (класичний стиль). Чоловіки. 1. Б. Делі (Норвегія); 2. В. Смирнов (Казахстан); 3. М. Альбарели (Італія). 10 км (вільний стиль) за системою Гундерсена. Жінки. 1. Л. Єгорова (Росія); 2. М. ді Чента (Італія); 3. С. Бельмондо (Італія)... 20. І. Тараненко (Україна).

Гірські лижі. Супергігант. Чоловіки. 1. М. Васмайер (Німеччина); 2. Т. Мое (США); 3. К.-А. Омодт (Норвегія).

Ковзанярський спорт. 3000 м. Жінки. 1. С. Бажанова (Росія) — 4. 17, 43; 2. Е. Хуньяді (Австрія) — 4. 18, 14; 3. К. Пехштайн (Німеччина) — 4. 18, 34.

Хокей. Словаччина — Італія — 10:4, Франція — Швеція — 1:7, Канада — США — 3:3.

Окрім цього, свої змагання розпочали чоловіки- фігуристи. Після виконання технічної програми лідером став Олексій Урманов (Росія). Це — певна сенсація. Наш Віктор Петренко — поки на дев'ятому місці.

Чи впадуть бомби?

Володимир САВЦОВ,
«Голос України»

Панорама

Трагедія народів, які колись були об'єднані в Югославію, не може тривати вічно. Це розуміють усі, до якого б «табору» вони не належали: чи то просербського, чи то антисербського. На наших очах народжувалися і гинули різні проекти врегулювання, наприклад нормалізації у Боснії.

Врешті-решт звернулися до воєнних планів розв'язання проблеми. Зокрема, прагнучи покласти край облозі Сараєва, НАТО 9 лютого встановила десятиденний термін для відведення боснійськими сербами на 20 кілометрів своєї важкої зброї та мінометів, які вони використовували для блокади боснійської столиці, яка триває ось уже майже два роки. В іншому разі по сербах буде завдано бомбових ударів з повітря. Майже півтори сотні натовських літаків уже зосереджено у цьому регіоні. Щодня вони здійснюють близько 60 вильотів над територією Боснії, «освоюючи» її повітряний простір.

Аргументація прихильників збройного розв'язання конфлікту така: всі мирні ініціативи, від кого б вони не виходили, бойкотує або зриває сербська сторона; життя у Сараєві перетворилося на пекло; справжніми заложниками стали миротворчі сили ООН (зокрема і український батальйон), особовий склад яких гине у марних спробах загасити пожежу; блокада практично унеможливлює доставляння гуманітарної допомоги до боснійської столиці.

У відповідь деякі політики і військові фахівці висувають ряд контраргументів: у конкретних умовах Боснії повітряні удари не можуть бути ані обмежені, ані вибіркові, і недавня трагедія на ринку Сараєва може бути багаторазово повторена; якщо сербів примусять вивести свої озброєння від Сараєва або передати їх під контроль ООН, мусульмани невдовзі зможуть перерізати дві найважливіші транспортні магістралі, що їх нині контролюють сербські загони; ще важливіше те, що без артилерії і танків серби можуть виявитися не у змозі стримувати удари військ мусульман, які проривають лінію блокади і прагнуть об'єднання з мусульманськими підрозділами у центральній Боснії; бомбові удари зведуть нанівець усю гуманітарну допомогу.

Це — те, що стосується безпосередньо Боснії. Але ж слід пам'ятати, що значна частина світу (на державному рівні) підтримує різні протиборчі сторони. Отже зміна ситуації у цьому регіоні на користь однієї з них задовольнить певну групу країн і вдарить по інтересах інших. Тому зараз широко розповсюдилася думка, що бомбардування з повітря тих чи тих позицій зрештою може призвести до глобального протистояння, навіть до третьої світової війни. При цьому згадують, що перша світова теж розпочалася із Сараєва...

Надзвичайно важливий і правовий бік питання: бомбардувати чи залишити літаки на землі? Не таїна, що одними з ініціаторів застосування натовської військової техніки є США (промовистий факт: Б.Клінтон оголосив про згаданий ультиматум сербам з боку Північноатлантичного союзу раніше, ніж це встигнув зробити генеральний секретар НАТО М.Вернер). Деякі постійні члени Ради Безпеки ООН, у першу чергу Росія, поставили під сумнів юридичні підвалини кроку НАТО без відповідного рішення ООН (не кажучи вже про те, що, як вважають американські журналісти, «росіяни відчули себе зрадженими, бо США і НАТО вирішили оголосити ультиматум сербам без консультації з Президентом Б.Єльциним»). У відповідь офіційні представники США і НАТО заявили, що Рада Безпеки свого часу прийняла резолюцію 836, яка наділяє ООН правом захищати зони безпеки у Боснії. А тому, що Сараєво є однією з таких зон, то рішення НАТО правомірне.

Згодом Б.Клінтон — після телефонної розмови з Б.Єльциним — заявив, що йому вдалося досягти зближення позицій США і Росії. Він нагадав своєму московському колезі, що план, спрямований на припинення обстрілів Сараєва, запропонував НАТО генеральний секретар ООН. «Тому я не думаю, що нам слід повертатися до обговорення цього питання в Раді Безпеки ООН. Російський Президент погодився, і це подало мені було найбільшу надію». Якщо це справді так, то прихильникам плану бомбардування на цьому етапі вдалося унеможливити ймовірне вето Москви в Раді Безпеки щодо рішення НАТО. (Втім, варто пригадати, що буквально кілька днями раніше Б.Єльцин відзначив, що рішення стосовно Сараєва має приймати тільки Рада Безпеки ООН).

Звичайно, не могла залишитися осторонь проблеми Україна. Позицію нашої держави днями висловив Президент Л.Кравчук. Відповідаючи на запитання журналістів, хто має — НАТО чи Рада Безпеки ООН — розв'язувати питання бомбових ударів по позиціях боснійських сербів, він однозначно висловився за те, що це має зробити Рада Безпеки ООН, бо йдеться про силове втручання.

...Годинник ультиматуму НАТО пішов. Рада Безпеки, яка цього тижня зібралася для обговорення проблеми, ніякого конкретного рішення не прийняла. Чи стартуватимуть літаки з бомбами, дізнаємося через кілька днів.

Коли верстався номер

стало відомо, що Росія інформувала генсека ООН Бутроса Галі про згоду сербів протягом двох днів вивести свою артилерію з нинішніх позицій, водночас вони висловили прохання, щоб серед миротворчих сил в Сараєві були російські військовики. Москва готова надіслати до боснійської столиці 400 десантників зі складу батальйону, розташованого нині в Хорватії. Якщо серби підкоряються рішенням НАТО, то це позитивний крок, заявила прес-секретар Білого дому Ді Ді Майерс. Проте вона наголосила, що треба стежити за тим, як розвиватимуться події на місці, бо вимоги НАТО залишаються в силі: якщо важкі озброєння не буде виведено — їх знищить авіація Північноатлантичного альянсу.

Олександр ПІЛАТ, *«Голос України»*

Куди «пливе» Крим

Сьогодні минає 40 років відтоді, як Президія ВР СРСР прийняла рішення про включення Кримської області до складу України

Спроба прогнозу

І це не було випадковістю. Найвище компартійне і державне керівництво Союзу бачило, як зубожіє півострів: не вистачало води, електроенергії, був надзвичайно низький життєвий рівень населення. Давалася взнаки депортація 1944 року працьовитого кримськотатарського народу. По суті, склалася така ситуація, що майже нікому було обробляти поля.

Україна облагородила посушливий край. Після завершення будівництва Північно-Кримського каналу на півострів прийшла дніпровська вода. Різко зросла урожайність винограду, зернових, з'явилася нова для Криму культура — рис. Сьогодні 83,7 відсотка води для потреб кримчан надходить із Дніпра. Електроенергією автономна республіка забезпечує себе лише на 15 відсотків, решту постачає Україна. Повністю всі потреби півострова в кам'яному вугіллі (а це 1,65 мільйона тонн щороку) й цукрі також забезпечує Україна. До того ж, Республіка Крим вивозить у два з лишком рази більше товарів народного споживання, аніж вивозить за свої межі.

Отакі цифри, отакі факти. Проти них нічого не можуть заперечити навіть найзапекліші російські шовіністи.

Останнім часом, особливо із обранням президентом Ю. Мешкова, котрий дотримується виразної промосковської орієнтації, проросійські сили прагнуть за всяку ціну принизити роль України в Криму, вдаються до різного роду фальсифікацій та абсурдних вигадок. Характерно, що на прес-конференції Ю. Мешкова, котра відбулася одразу ж після його повернення з шестиденної поїздки до Москви, на всі лади вихвалялася Росія, яка, за словами Мешкова, «надає Кримові режим найбільшого благоприяння». Правда, журналістам так і не вдалося з'ясувати, з ким конкретно мав зустрічі і розмови Мешков, хоча і сказав він, що мав зустрічі на найвищому рівні, «вище вже — лише Господь Бог». То ж на якому «найвищому рівні», якщо президент Криму не зустрічався ні з Б. Єльциним, ні з В. Чорномирдіним?

Кримські татари скептично сприйняли інформацію Мешкова про надання Росією 50 мільярдів рублів для повернення і облаштування депортованого народу. В усякому разі, вони не вірять цьому, оскільки впродовж тривалого часу, незважаючи на безперервні переговори, наші сусіди відмовлялися, бодай у чомусь найменшому допомогти знедоленому народові.

На прес-конференції Ю. Мешков, зокрема, сказав: «Завдання журналіста — донести інформацію. А не висловлювати свою точку зору. І під цю точку зору запрошувати для участі в передачі тих людей, котрі її підтримають». Підтверджуються побоювання місцевих спостерігачів, що нова влада може повести боротьбу з інакомислячими. Власне, перші «плоди» вже є. Віце-президент телерадіокомпанії «Крим» Борис Кияшко зняв 6 лютого з вечірнього ефіру українську 15-хвилинну телепрограму, яка мала вийти через кілька годин після завершення прес-конференції Мешкова. До речі, кілька місяців тому на кримському телебаченні Вікторові Хоменку (власному кореспондентові українського телебачення в Республіці Крим) вдалося буквально виканючити в адміністрації «Криму» оці 15 хвилин на тиждень. Тепер, очевидно, і їх уже не буде.

Ми вже повідомляли, що сили, які привели Мешкова до влади, виступають проти українських журналістів, на мітингах лунають заклики до негайної розправи з «хохлами», до звільнення і депортації із Криму журналістів, які своїм публіцистичним словом захищають ідею розбудови Української держави та національну гідність українців, а також депортованих народів Криму. Що ж, одна депортація у Криму вже була. Цікаво, хто тепер розподілятиме політичні ролі для сподвижників Сталіна і Берії?

А тим часом місцева преса виступає проти можливої кримськотатарської державності і Меджлісу як представницького органу влади, вважаючи, що Республіка Крим відновлена за територіальним (?) принципом, оскільки, мовляв, за національним принципом вона ніколи не створювалася. Все це не так. Бо ми знаємо, що Кримська АРСР існувала доти, доки тут жили кримські татари. Після їх депортації республіка через рік була перетворена в область. Це один із багатьох доказів, що республіка має статус національно-територіальної автономії кримськотатарського народу.

На жаль, ні Президент, ні ВР України не хочуть зрозуміти, що вирішити проблему півострова можна лише за умови: визнати Меджліс кримськотатарського народу. І надати цьому народові право на самовизначення своєї території, виходячи з міжнародної практики. Наша держава не має права дозволити (цього нам не простять майбутні покоління!), щоб багатостраждальний кримськотатарський народ став ізгоєм на своїй землі.

За ефективніший контроль

Перший заступник Голови Верховної Ради України В.В. Дурдинець провів робочу нараду, на якій розглянуто питання, пов'язані із здійсненням контролю за виконанням постанов, рішень та доручень Верховної Ради і її Президії.

На нараді було заслухано інформацію про стан виконання доручення Верховної Ради України щодо приведення нормативних актів, виданих органами виконавчої влади, у відповідність до чинного законодавства.

Водночас зазначалося, що Верховною Радою Республіки Крим, деякими Радами народних депутатів і органами виконавчої влади не вжито належних заходів до виконання у цій справі вимог Верховної Ради України.

Проаналізовано також стан виконання доручень, даних постійними комісіями, Кабінету Міністрів, міністерствам та відомствам під час роботи восьмої і дев'ятої сесій.

Особлива увага була привернута аналізу виконання постанови Верховної Ради України від 22 жовтня 1993 року «Про введення в дію Закону України про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Урядові України надіслано листа, в якому звернуто увагу на ряд фактів неоперативності і зволікань з боку виконавчих структур у реалізації вимог постанови.

На нараді поставлено завдання щодо забезпечення ефективнішого контролю за виконанням доручень Верховної Ради і Президії, прийнятих постанов і законів, а також запитів народних депутатів.

Прес-центр Верховної Ради України.

Доживем до понеділка

Протягом двох годин змушений був розважати журналістів Д.Табачник, колишній прес-секретар колишнього прем'єр-міністра, поки із запізненням не з'явився сам Л.Кучма. Він порадував кількома «сенсаціями».

Гіперінфляція, на думку експрем'єр-міністра, на Україні завершилася, почалася супергіперінфляція. В економіці, духовному житті, соціальній сфері почалися необоротні процеси.

Економічні реформи навряд чи стабілізують становище. Лічба часу, що залишився для розв'язання питань про майбутнє України, йде вже не на роки й місяці, а на дні. Якщо Президент Л. Кравчук не зосередить всієї повноти влади в своїх руках, підкреслив екс-прем'єр-міністр, сподіватися кращих часів не варто.

Олександр ВОРОБЙОВ, народний депутат України

ЧХНУЛИ? НА ЗДОРОВ'ЯЧКО, ПАНЕ-ТОВАРИШУ ПРОКУРОРЕ!

Право

У СУМАХ чекали з Києва нового захисника букви і духу Закону, а простіше кажучи, — нового прокурора області В.Сухоноса. І не так собі склавши руки чекали. У будинку № 13 по вулиці Харківській ударними темпами облаштовували з одно- та двокімнатної квартир службово-житловий блок, завозили нові меблі.

Та, як це буває за наших порядків, трохи не вподалися, прокурор мусив декілька днів «перебиватися» у люксовому номері готелю «Хімік». Про цю деталь можна було б не згадувати, якби з нею не пов'язували в Сумах перебіг подальших подій.

Деяких солідно-впливових людей області збентежило те, що пан-товариш прокурор живе-поживає у тому службовому кубелечку і не поспішає з постійними хоромчиками. Невже, гадали, розсердився панові-товаришеві прокуророві каже й сам Київ.

Уже працюючи на новій посаді в Сумах, В.Сухонос домігся у Міністерстві економіки України (квартира належала до відомчого службового житла цього міністерства) дозволу, щоб обміняти «свою» державну квартиру у престижному районі Києва на однокімнатну кооперативну квартиру громадянки Гальперіної по вулиці Г.Тимофеєвої у Києві. Він заплатив за неї аж 3975 карбованців 80 копійок й отримав право власності на однокімнатну з тієї миті, коли громадянка Гальперіна отримає ордер на квартиру громадянина Сухоноса. І всі гадали, що воно так і сталося. Проте під час зустрічі зі мною минулого місяця громадянка Гальперіна заявила, що обидві ці квартири належать їй, причому двокімнатну квартиру, що за оту дрібничку і, ковтнувши у двох столицях — Москві та Києві — повітря демократії, наважився вивести на чисту воду тутешніх господарів скромних хоромчиків?

А новому прокуророві просто нездужалося. Не те що там розлад шлунку чи нежить якась. Йому й самому кортіло вкотре чхнути на...Закон, і він чекав слушної нагоди.

І чхнув. 11 вересня 1992 року В.Сухонос особисто подав заяву голові Сумського міськвиконкому на отримання житлової площі для себе, дружини та сина, хоча на той час мав двокімнатну квартиру в престижному районі Києва, де, за документами, мешкав сам. У яких краях були прописані дружина й син, на той час відав хіба що сам прокурор. А до міськвиконкому з якогось дива подав «делікатну» довідочку, що його син — студент Української юридичної академії у Харкові (очевидно, для того, щоб запевнити, що гряде нова прокурорська династія). Не виявилося в обліковій справі цього громадянина й обов'язкового акта про обстеження його житлових умов.

Та все це, як ви здогадалися, не завадило міській владі Сум на прокурорське «апчхи» запобігливо сказати щось на зразок «На здоров'ячко, пане-товаришу прокуроре!» І вручити йому через два місяці після передання заяви (оце темпи!) ордер на чотирикімнатну квартиру по вулиці Шишкарівській. І все це — незважаючи на зауваження громадської комісії при міськвиконкомі.

Втім, що там дивуватися провінційній владі, яка знала, що «На здоров'ячко!» належала В.Сухоносу, вона вже приватизувала. Хоча договір про купівлю-продаж на той час вже було розірвано (на 9-й день після його укладення). Отакої! До речі, у тому престижному районі Києва двокімнатна квартира «тягне» на 10 — 35 тисяч доларів. І чомусь так збіглися обставини, що саме після київського обміну В.Сухонос придбав у Сумах автомобіль, звів гараж, облаштовує садибу у водоохоронній зоні відпочинку міста.

Усі ці обставини змусили мене заглянути глибше у минуле керівника прокурорського відомства Сумщини. З'ясувалося, під час роботи у 1990—1992 роках у Генеральній прокуратурі колишнього Союзу він отримав у Москві державну квартиру, котру 1992 року приватизував один із членів сім'ї Сухоносів, за спільною заявою членів його родини.

Зачекайте, то по скільки ж це паспортів мають члени сім'ї Сухоносів, за якими законами живуть, коли можуть мати житло в Москві, прописатися у Прилуках і за цього отримувати квартиру в Києві, а одержуючи квартиру в Сумах, приватизовувати ту, що в Москві?

Чи не пахне тут криміналом — підробкою документів і їх використанням (ст.194) та розкраданням державного або громадського майна шляхом шахрайства (ст.83)?

Відповісти на ці запитання може лише неупереджене слідство, проведене з суворим дотриманням чинного законодавства. Цього я й домагаюся, сподіваючись, що не всіх ще вразила епідемія чхання на наші закони. Щоб усі ми, а не лише головні захисники букви і духу Закону, здоровенькі були.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ, «Голос України»

«Тексер» мурує, будбат будує, а Міноборони неситим оком на квартири зазирає

Військо: думка оглядача

Унікальне це таки явище — наше телебачення. Які грози прогриміли над суспільством, які смерчі пронеслися, а воно стоїть, мов скеля непорушне. Як зарядилося раз енергією від Маланчука й Щербицького, так досі й працює на ній. Без збоїв і зашкалювань за задані компартійною журналістикою (пам'ятаєте: партійність, масовість, народність) межі. От, наприклад, дивився я минулої неділі передачу «На варті» й очам своїм не вірив: чи про наше це військо передача, чи про швейцарське? Так усе гладко виходило. Особливо, коли ведучий розповідав про будбат. Головний будівельник української армії генерал-лейтенант Д.Рудковський запевняв, що в будівельних частинах панує ентузіазм і піднесення й лише «трохи є ще нестатутних відносин». З екрана солдати-будбатівці розповідали, як добре їм служиться й працюється. Диво, та й годі. А як же «дідівщина», знущання із солдатів, сльози материнські, домовини в мирний час і тисячі листів до редакції про будбатівський «беспредел»?

Точнісінько такі самі передачі під назвою «Служу Советскому Союзу!» клепали в 70—80-ті роки на ЦТ московські журналісти Лещинський та його дружина Петрова. Навіть Афган показували нам як зону для відпочинку й прийняття сонячних ванн. Тепер ми знаємо, що залишалося тоді за кадром. Так само як знаємо нині, що діялося в будбатах — у цих найстрашніших бараках зони під назвою «Радянська армія». На превеликий жаль, українське військо мало чим відрізняється від тієї зони. І найпотворніше, що є в ній, — це будбати. Сформовані колись ще за наказом «батька народів», вони стали знаряддям примусової праці, куди заганяли під личиною «священного обов'язку» рабів у солдатських шинелях. Міжнародна правозахисна організація «Емністі інтернешнл» не раз звертала увагу світової громадськості, що в будівельних батальйонах Радянської армії використовують примусову працю. І перше, що обіцяв зробити колишній керівник військового відомства України К.Морозов, ставши міністром, — це розігнати будбати. На жаль, йому зробити цього не дали. А нинішній міністр В.Радецький, навпаки, нарощує будівельні потужності Міноборони. За рахунок чужих синів і їхньої дармової праці.

Справді, в Україні нині служать більш як 70 тисяч безквартирних офіцерів. Житлова проблема вкрай загострилася. Потрібні нові й нові квадратні метри житла. Але разом з тим тільки-но почала турецька фірма «Тексер» за німецькі гроші будувати в Києві в районі Севастопольської площі містечко для військовиків, як у кабінетах Міноборони вже почали хитрувати, як би побільше урвати квартир для «знедолених» генералів та полковників Головного штабу та апарату міністерства. З'явилася навіть нова категорія пільговиків — генштабівець. Мало того, виділені Німеччиною марки для будівництва житла окупаційним військам, задля виведення яких Бонн не пожалкував би й останнього, не всі дісталися підрядникові — турецькій фірмі «Тексер». Частину Міноборони потихеньку привласнило й будує на них ще два будинки. Для кого? Чи, бува, не для нової категорії пільговиків? До речі, за кількістю генералів на душу населення Україна впевнено посідає перше місце в світі.

Міноборони часто бідкається, що бракує коштів, щоб і будбати розігнати, і житлову проблему розв'язати. Але лише коштів, які награбував уже розігнаний так званий Комерційний центр при міністерстві, вистачило б, щоб збудувати житло для всіх безквартирних офіцерів та прапорщиків. І пограбування це зі сконалим Комерційним центром не припинилося. Навпаки, сьогодні масштаби його жахають. Відчувши цілковиту безконтрольність з боку цивільної влади, великі, середні й малі начальники в шинелях розтягують як можуть добро, надбане для «защиты социалистического Отечества» працею й добробутом наших людей, розпродують військове майно оптом і вроздріб. За передвиборчими баталіями, в прагненні будь-що залишитися при владі можновладці не помічають, що діється в армії. Не до того. А їхні вірні телепропагандисти й агітатори завжди наготові: у війську все гаразд, навіть у будбатах віднині порядок, не кажучи вже про танкові війська. Сумно все це споглядати. Сумно й гірко.

На знімку: турецькі будівельники в Києві.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Валерій ШЕВЧУК, письменник

«Україна — Батьківщина моя»

Роки і дати

Так заявляв Ярослав Івашкевич, видатний польський письменник, століття від народження якого відзначаємо 20 лютого цього року. Заявляти так він мав усі підстави, був-бо не лише родом з України (народився в селі Кальнику на Вінниччині, в колишньому козацькому полковому місті), але й генетично міцно з нею пов'язаний. Вийшов він із тієї полонізованої і покатоличеної української шляхти, що, частково перемішавшись із властиво польським етносом, творила так званий вищий стан на Правобережній Україні, зокрема його маєткове поміщицтво та інтелігенцію. Що рід Івашкевичів був кореня українського, вістить його прізвище — Івашкевич (від Івана), а не Янкевич. Більша частина цього стану ставала людьми польської культури (в XVII столітті про них говорили: «Кістки українські, а тіло — лядське»), бо на ній виховувалася, освічувалася і до неї тяглася. Деякі з них, як наприклад Микола Рей, входили в контекст польської культури цілком, генетичні корені українські обриваючи, деякі творили явище міжнаціональної культури, тобто, ставши людьми польської освіченості, з рідною землею не поривали, а маніфестували до неї свою любов і приналежність, як С.Кленович, С.Шимонович, брати Зиморовичі, М.Пашковський та інші, або ж створювали в польській культурі українську школу, як Ю.Словацький, С.Гощинський, Б.Залеський, М.Чайковський та інші. Менша ж частина проходила через самоусвідомлення своїх коренів і входила в культуру українську: Т.Падура, В.Антонович, Т.Рильський, Галина Журба, Б.Познанський, К.Михальчук,В.Липинський тощо. Одне слово, творчі особистості цього стану обирали собі терен для духовного самоутвердження відповідно до більшого чи меншого погуку крові в собі, і не будемо їх ні хвалити за це, ні гудити — вони мали право такий вибір учинити, будучи, по суті, міжетносною субстанцією.

Ярослав Івашкевич обрав собі культуру польську, але ніколи рідної землі не забував, мало того, відчував до неї глибокий сентимент, який не лише живив його творче «я», стаючи потужним двигуном його мистецтва слова, але й примушував рідну землю завжди любити. На Україні він народився, виховувався, в 1912 — 1918 роках навчався в Київському університеті та в консерваторії, до Варшави виїхав, як свого часу до Петербурга М.Гоголь, зовсім молодий, власне 24-річний. Але вся рання творчість Я.Івашкевича, можемо це напевне сказати, пронизана українським сонцем та українськими мотивами, знову-таки так само як у М.Гоголя, — це відчувається і в його поезії, і в прозі, особливо в такому шедеврі, як «Місяць сходить», написаному 1925 року, де з'явлено саме той польсько-український стан Правобережжя.

Тема України не раз бринітиме в інших творах письменника, але знову глибоко вона відгукнеться в Я.Івашкевича уже на схилі літ, коли писатиме роман-епопею «Слава і хвала» (1956 — 1962 роки) і в пізній повісті «Заруддя» — тут сентимент до рідної землі знову безмір зворушуватиме письменника. Зрештою, одна з останніх, незакінчених книг Я.Івашкевича так і названа: «Подорож по Україні». Письменник ніколи не переставав цікавитися українською культурою, чудово знав наш народ, його фольклор і літературу. Про це він писав статті, есе, переклав також окремі твори, зокрема «Заповіт» Тараса Шевченка. Отже, не помилимося, коли скажемо, що Ярослав Івашкевич ніколи не був і не буде нам чужий; ми глибоко шануємо його як письменника польського, співця народу польського, але по-особливому він нам дорогий своєю зв'язаністю із землею українською і з народом нашим (вони-бо завжди гріли його високий дух), присутність яких у його серці ніколи не згасала.

Київ.

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, «Голос України»

«Снікерс» — добре, але сало — ліпше,

або Чому агрофірма «Поділля» не втратила своїх позицій

Село

Агрофірма «Поділля», землі якої починаються відразу за околицями Тернополя, зіткнулася з тими ж проблемами, що й інші колективні господарства. Де взяти грошей на пальне і добрива, як уникнути безробіття, зрештою — вчасно розрахуватися з людьми, коли держава місяцями не переводить гроші за куплену продукцію. Але відцентрових тенденцій тут не відчувається. Навпаки — не так давно «під крило» агрофірми перейшло ще одне село — Кип'ячка, яка мала свій колгосп. А чи є охочі господарювати самостійно, мати свою ферму?

— Я ніколи не була противником фермерства. Бо ті самі фермери, скажімо, в Америці всю країну годують, — каже голова агрофірми Стефанія Тислицька. — Ще й за кордон продають пшеницю. Але там, за океаном, і умови для них нормальні створено. На державному рівні. Є відповідна техніка, насіння, жодних проблем з кредитами, державні дотації... А наші фермери — самі, як палець. Наодинці з проблемами.

Стефанія Антонівна переконана: розпустили б ми два-три роки тому колгоспи, як дехто пропонував, і нині мали б хіба що самий «снікерс», яким запаковані всі комерційні кіоски. Бо поодинці ми ради не дали б ні землі, ні фермам.

А так справляються. Ось торік «Поділля» продало державі по 447 центнерів цукросировини з кожного гектара у заліковій вазі — такого рясного врожаю тут вже давно не мали. Та й хлібом Бог не обділив — по 62 центнери зернових зібрали на круг. Півтори тисячі тонн зерна понад план продали державі. Думали: матимуть гроші, щоби закупити бензин і солярку для осінніх робіт у полі, щоби розплатитися з людьми, які працювали на жнивах. А заплатили за надплановий хліб по 40 тисяч карбованців за центнер. І це — за тверду пшеницю. Прикро, звичайно, **але голова не нарікає.**

— Знаєте, люди розуміють ту біду, з якою Україна нині зіткнулася, — продовжувала Стефанія Антонівна. — Але ні від кого зі своїх односельців я не чула: давайте знову повернемося назад, давайте підемо в найми до сусідів. Люди хочуть жити у власній державі, щоби ними ніхто не поганяв, щоби шанувалися і їхня мова, і їхні звичаї.

Але так як кожна сім'я мусить мати сильну і надійну батьківську руку, так і Україна — міцну державну владу. Треба навести порядок на виробництві, у фінансовій сфері, на вулицях, і справи неодмінно поліпшаться. Треба заборонити перепродувати те, що виробляють на українських підприємствах, зробити справжні, а не прозорі кордони, щоб тяжка праця наших людей не пливла за безцінь до чужих рук. Треба зменшити податки, щоби людям вигідно було працювати. Щоби вони могли заробити на себе і на свою сім'ю, а не стояти час від часу на варшавських і московських базарах з ковбасою чи квасолею.

Тяжко нині селянинові, неймовірно тяжко. Почасти йому бракує найпотрібнішого. Бо немає де купити, а ще частіше — за що купити. Тому сподівається хіба що на самого себе. Засадить навесні город, наведе лад у садку, вигодує порося і теличку, розведе качок... А вже на сякутаку одежину із заробленого стягнеться. Якщо вчасно видадуть зарплату, бо гіперінфляція немилосердно з'їдає її щодня. А готівки треба немало. Лише в жовтні люди з «Поділля», окрім натуроплати, заробили 360 мільйонів карбованців. Де їх узяти, коли в банках постійна скрута з готівкою?

Вихід знайшли. І не сьогодні. Відкрили два магазини: один — на території господарства, другий — на базарі в Тернополі.

— То там усе йде, як у прірву, — почув від Стефанії Антонівни. — Лише встигай завозити.

— А що продаєте?

— Овочі, крупи, цукор, консерви, ковбасу, — все, що маємо. Ось недавно запустили свій млин — з Могилева-Подільського привезли обладнання — то тепер і борошно продаємо.

Отож щодня тільки на базарі виторговують до 30 мільйонів карбованців. Ще 15—20 мільйонів виручки дає інший магазин. Так і виходять із ситуації, щоби розрахуватися з людьми.

Безперечно, головне для агрофірми з-під Тернополя — вирощувати щонайбільше хліба, овочів, буряків, виробляти якомога більше молока і м'яса... Того, без чого не можемо обійтися щодня. Але поруч з головним виробництвом тут налагодили і допоміжні. Хоча назвати їх допоміжними можна доволі умовно, бо, скажімо, та ж ковбаса або хутро, які тут виробляють, не менш потрібні, аніж цукор. Щоправда, від чогось доводиться і відмовлятися. Мали три швейні цехи, а зостався лише один. Бо є проблеми з тканиною, фурнітурою... А де людей подіти — не виженеш їх на вулицю за нинішньої скрути. Думали-радились і вирішили вінки ритуальні виробляти. Ті, з якими померлих проводжають в останню дорогу. А збувають продукцію в обласному центрі, який під боком.

Часто — а нині особливо — навідуються люди до контори агрофірми, до Стефанії Антонівни. Звісно, здебільшого біда їх приводить — приходять ті, кому справді непереливки. У тої жінки раптово чоловік помер — сама з дітьми зосталась, а тих двійко вже в літах людей самі, як палець, на старість... Пенсіонери, до речі, найчастіше просять допомоги. Більш як дві тисячі мешкає їх на території господарства — то хто їм допоможе? Отож продукти продають для них у спеціальному магазині за істотно зниженими цінами. «Вони все життя в колгоспі відпрацювали, здоров'я своє втратили, — каже голова. — То хіба можемо від них відвернутися?» Як, до речі, і від сільських вчителів, від медиків.

— А в якому стані озимина? — запитав наостанок. — Чи не пошкодили її ранні листопадові морози?

— Озимина, як і всякі посіви, пристосовується до погодних умов, — почув від Стефанії Антонівни. — Я вже сімнадцять літ головую і щось не пригадую критичного стану з озимим клином. Можливо щось і вимерзне, то підсіємо вчасно. Ал не треба себе страхати, опускати руки.

І справді: не опускати руки — то найголовніше. За таким принципом жила і працювала Стефанія Антонівна Тислицька раніше, такий принцип сповідує вона і тепер. Бо розуміє: житиме добре село — житиме і незалежна Україна. Без заморського «снікерсу» ми вже якось обійдемося, а ось без свого, українського, тобто сала, мабуть, ніяк.

Ні в селі, ні в місті.

Тернопільська область.

На знімку: Стефанія Антонівна Тислицька в робочому кабінеті.

Суботній фейлетон

Сергій МЕЛЬНИЧУК, «Голос України»

Привіт від кенгуру

У цивілізованому світі майже всі знають: з більшовиками не бажано грати в карти, скажімо в «очко». Бо коли усім зрозуміло, що «очко» — це 21, то «вірні ленінці», залежно від власної вигоди, будь-якої миті можуть оголосити, що «очко» — 19. Або — й 25...

А один — з далекої гарячої Австралії — цього не знав. Не відав пан Борис Межвинський, що грати з більшовиками не можна. Тому, на своє лихо, й приїхав до Рівного з думкою створити щось таке спільне українсько-австралійське. Таке, де можна було б мешканцям Рівного швидко і смачно попоїсти, підкріпитися чарчиною, провести вечір у колі друзів, а заразом у магазині придбати якусь добротну річ.

Ідея, хоча й була завезена з батьківщини кенгуру, рівнянам сподобалася. Припала вона до душі й директорові фірми «Сяйво» Ользі Бруханській.

— Третім будеш? — спитали австралієць і пані Ольга ще одного, Тихона Кравчука.

Кравчук — хоча й не той, котрий, та до другорядних ролей також не звик — був колись у районі «першим», головним обласним профбосом. Але друзі по колишньому бюро обкому КПУ всіляко заохочували бізнесмена-початківця: ходи, мовляв, до спілки, не прогадаєш. Там, в Австралії, навіть тварини з сумками — кенгуру, ведмеді, білки, щурі. А що вже казати про капіталістів!..

Трійця вдарила по руках. Потому — вдарили печатками чиновники Мінюсту України і Рівненської міської Ради, тим самим навічно скріпивши «Установчий договір» і «Статут» спільного українсько-австралійського підприємства «Енкор-інтернаціональ ЛТД». У документах засвідчено: учасниками спільного підприємства є колективне підприємство Науково-методичного центру (Україна, м. Рівне. п. Кравчук), фірма «Сяйво» (Україна, м. Рівне, пані Бруханська) й австралійська фірма «АВМ Індастріз» (Австралія, Аделаїда, п. Межвинський). І все. У цих і в подальших документах СП жодних інших організацій навіть не згадувано. Та й для чого, спитати б, ще когось сюди приплітати, коли три юридичні особи вирішили об'єднати власне майно і гроші та й працювати на загальне благо?

Але за теперішніх умов «благо» лежить не на найнижчій поличці — його треба добути. То колись «вождя» привозили з району до області чи з області до столиці, садовили в крісло — і, будь ласка, жируй! Або виконуй і перевиконуй «історичні рішення». Чи, якщо немає до чого докласти рук, влаштовуй «кубла» розваг...

А тут, у випадку з вищеназваним СП, треба було починати саме з роботи — зробити капітальний ремонт у підвальному приміщенні, що майже завершила фірма «Сяйво», придбати технологічне обладнання, що зробив австралійський компаньйон і т. ін. А сам Тихон Кравчук, внеском якого до СП було приміщення гуртожитку колишньої партшколи, «відпиляне» йому в час всезагального партноменклатурного переляку, особливо трудового оптимізму не виявляв. Натомість тиснув на партнерів: «Давай доход!» Зарплата не влаштовувала: Ні його, ні декотрих інших, кому теж дещо перепадало...

І раптом... Так-так, шановний читачу, більшовицький варіант гри в «очко». Несподівано з'явилася четверта сторона. Звідкіля? Хто? А Федерація профспілок Рівненської області в особі її голови Олександра Сідлецького. «Очко» віднині, оголосив профдіяч — 22. І додав: федерація, мовляв, є власником навчально-методичного центру і не давала йому дозволу на вступ до СП. Виходить, мовляв, знати нічого не знаємо, ні про які договори, забираємо свою будівлю і йдіть собі під три отих самих...

Почув оцю новину австралієць — і за голову схопився! Та як же так, пише він головному захисникові рівненських трудящих. Та ми з вами у вашому ж кабінеті все обговорювали, та й в ресторані «бізнес-клубу»...

То ТАМ можна покладатися на людську совість і порядність. У нас, на жаль, такі «гроші» вже давно не ходять. Особливо у тих, кому негайно «Давай доход!»

... І прийняв арбітражний суд Рівненської області заяву від сторонньої юридичної особи. І задовольнив її. І наказав компаньйонам Кравчука забиратися геть з приміщення. Хоча в «Установчому договорі» сказано: «У разі виходу учасника з підприємства йому сплачується вартість частини майна підприємства — пропорційно до його частки у статутному фонді...» І в далекій Австралії про методи рівненських «бізнесменів» знають не лише тамтешні підприємці, а й усі кенгуру. І шлють рівнянам, зокрема охоронцям державних інтересів, свої «сумчасті» вітання. З побажаннями відродити якщо не партшколу, то хоча б будинок політичної освіти, де також керує не хто інший, як Тихон Кравчук. Звідки він вигнав недавно три кафедри пединституту і, звичайно, студентів — не дають «доходу».

Цікаво простежити щодо цього позицію представника Президента в області Романа Василишина. Якщо у жовтні 1991 року було прийняте рішення облвиконкому про передання у власність навчально-методичному центрові гуртожитку обкому КПУ, то для чого було представникові через два роки видавати спеціальне розпорядження «Про часткову зміну п. 1 рішення облвиконкому від 2 жовтня 1991 року № 190» і там вказати: «Передати у власність ради федерації профспілок області гуртожиток по вул. Соборній, 192...» Це «передати» у той час, коли він вже давно належить спільному українсько-австралійському підприємству. Отже, світом править інтерес?

... А депутати й урядовці все дивуються, чому до нас не течуть іноземні капітали. Ага, дочекаєтеся! Привіт від тьоті Моті! А заодно — й від кенгуру!

Рівне.

Репліка

Володимир МУЗИКА,
керівник прес-центру Міністерства України у справах національностей та міграції

Назвався джентльменом, то й будь ним...

Телестудія «Останкіно» нещодавно влаштувала своєрідний парад команд КВК. З'ясувалося, що і себе показати, і людей повеселити загалом вирішило сім українських команд. Та от біда — у більшості з них не вистачило кмітливості з повагою поставитися до землі, на якій їм випало жити. Зміст їхніх «жартів» — «український снікерс в шоколаде» (тобто сало), «украінскій язик» і «украінскій презідент». «Славний город с берегов Черного моря» репрезентували «одеські джентльмени». Від інших команда відрізнялася, мабуть, лише тим, що не обрала об'єктом своїх «джентльменських» жартів ні сало, ні мову, ні навіть Президента. У всьому ж іншому вона поглибила загальну антиукраїнську спрямованість.

Серйозно кажучи, подібні виступи не лише дискредитують, а й ображають національну гідність українців. За умов зростаючої соціальної напруги такі «жарти», донесені московським телебаченням до масового глядача, аж ніяк не сприяють міжнародній злагоді — одному з найцінніших надбань нашої молодої держави.

Тенденційно політизовані жарти не роблять честі нікому, і перш за все «одеським джентльменам», якщо вони джентльмени, звичайно.

Медицина

Василь БАБУХ, «Голос України»

Сумне лідерство

Якщо торік Чернівці за кількістю венеричних захворювань поступалися лише Одесі, то нині наш основний суперник безнадійно відстав. Щомісяця в обласному центрі реєструють 70—80 осіб, заражених «хворобами Венери», більшість з яких є носіями сифілісу. 70 відсотків — молоді люди від 15 до 29 років.

Медики знають причину такого спалаху хвороби — посилена міграція населення, яке повально зайнялося комерцією. Значний відсоток захворювань дають відвідувачі і відвідувачки Калинівського ринку — однієї з найбільших «товкучок» в Україні.

З огляду на критичну ситуацію облдержадміністрація терміново розпорядилася відновити роботу закритого раніше через нестачу клієнтів відділення примусового лікування вензахворювань. Почав приймати пацієнтів і щойно відкритий при облшкірдиспансері платний кабінет анонімного лікування.

Про справи релігійні слід говорити інакше, ніж про парламентські. Тут є речі, які не виносять на широке обговорення, які вирішують у роздумах і молитві, і вся демократія тут — сумління. Тут усе справжнє тримається на вірі й довір'ї.

Тому дуже небезпечно, коли на одвічне поле релігії приходять особи сумнівної моралі, сумнівного авторитету, ба, навіть сумнівної релігійності. Побожним мирянам важко уявити таке святотатство, і вони воліють мовчати й чекати, поки шило саме з мішка вилізе.

Євген СВЕРСТЮК, письменник

УРОКИ АНТОНІЯ

Релігія

Коли молодий огрядний єпископ Антоній (в миру — І.Масендич) у минулі роки, ще до об'єднання з Філаретом, керував справами УАПЦ, довкола нього нуртував людський потік, переважно діловий народ. Те, що він не справляв враження людини духовного сану, не могло бути аргументом.

Саме тоді в народі піднімалася знизу хвиля за Українську автокефальну православну церкву. З різних місцевостей приїжджали до Києва люди з питаннями і проханнями допомогти їм організувати громаду. Якби тут вони зустріли пастиря з добрим серцем і мудрою радою, престиж УАПЦ зростав би, попри брак підтримки з боку влади. Ми знаємо, як бурхливо зростав рух за українську автокефалію після революції, всупереч войовничому атеїзмові і його сваволі. І тепер заповідалося на щось схоже, хоча вся партійно-кадебістська номенклатура давно і міцно поєдналася з ієрархією РПЦ, а тепер ревно оберігала спільників.

Ентузіасти з міст і сіл України поверталися охолоджені й розводили руками: «Виходить, віруючий народ тут нікому не потрібен... Навіщо ж тоді вивіска — УАПЦ?»

Важко їм було потрапити до Антонія, щоб поставити це запитання. Тим часом гострі на язик жінки вперто уникали слова «преосвященство» і чомусь казали «товаришу Антоній». Головне, ніхто особливо не протестував, хоча саме це слово геть руйнувало атмосферу релігійної шаноби. Хтось перемовчував. Хтось перечікував: «Може, виправиться?» Хтось тихо розповідав: «Ви подивились би, як він поводиться з гуманітарною допомогою, зовсім не як священник».

У церкві було те саме: Антоній полюбляв ритуал висвячення — він постійно когось то висвячував, то постригав. Колишня трапезна Михайлівського монастиря перетворилася на «кузню кадрів», вербованих з якогось зайшлого люду.

Але сам Антоній почувався ніби недовисвяченим: не було в його душі миру. Здавалося, для взаємодоповнення вони й об'єдналися з Філаретом. Тоді Філарет довисвятив Антонія, й інших. І ставлення їхнє до свого первоієрарха, Святішого патріарха Мстислава, було якось зовсім не церковне. Адже в церкві нічого не робиться без благословення патріарха. А вже такі речі, щоб без відома патріарха ліквідувати Церкву, яку він очолює, — це навіть для політичного світу відгонить авантюризмом.

Зауважмо, що для декотрих депутатів це здалося прийнятним політичним актом, у якому вони брали участь, і на підставі того стали вважатися причетними до Церкви (декотрі навіть принагідно заходили на богослужіння). Одне слово, уявлення про Церкву залишилися радянськими: Церква як об'єкт, як інституція і політичний засіб...

Врешті-решт, Антоній Масендич (як і Антоній Фіалко з Хмельниччини, що теж через брак миру в душі пішов довисвячуватися до владики Володимира (Сабодана), який займає тверду позицію, згуртував своїх прихильників, і вони наприкінці 1993 року бригадою перейшли у стан Московського патріархату. В «Незалежності», а пізніше — в офіційній «Православній газеті» (ч.1, 1994) з'явилась їхня заява про відхід від Української православної церкви — Київського Патріархату, бо їхній учорашній «шлях не є спасенний». Вони скаржаться, відвертаються і навіть ніби каються.

Каяття — це справді те, що на часі. Покаяння — єдине, що може внести мир у розхитані душі блудних пастирів, які не знають дому Отця Свого.

Для людей, слабких духом і вірою, стримувальним чинником була церковна дисципліна, правова і моральна залежність від ієрархів і від громади. Нині дисципліна централізму слабне. За першого ж натиску моральний релятивіст переходить до іншої Церкви. А часом навіть і без натиску. Скажімо, від о. Миколая вимагають фінансової звітності (на цьому тримається весь упорядкований світ), але отець вдає ображеного і на знак протесту переходить під іншу юрисдикцію, навіть не виїжджаючи з Полтави. От вам і вся «догматика». Схоже на те, що припутні тікають від самих себе — під захист якоїсь легітимності, «канонічності», вищої влади. В чомусь вони так далеко заходять, що їм хочеться тікати. Владика Спиридон так звик переходити, що вже й не помічає цього, навіть більше — не помічає, що його ім'я підписане під зреченням у газеті. Він запевняє, що не підписував жодних заяв, а коли його не приймуть по новому колу до УАПЦ, організує свою нову церкву, а це стримуватиме власті від порушення проти нього кримінальної справи за давні провини ...

А може, їх треба було вчасно зупинити? Скільки людей бачили, знали і мали б зупинити, та не виконали християнського обов'язку — «зло начинающих спини». А нині Антоній вже й ченцем не може стати, бо **який же чернець з блискавично зрослим банківським рахунком? І це — перший урок Антонія.**

Українська церква у найтяжчі роки трималася на плечах віруючого народу, на братстві мирян, які знали страх Божий. Віра їхня спонукала до активності й сміливості в боротьбі за правду Церкви. Вони були справді віруючими, а не просто активістами, готовими задля власних примх чи ідейної концепції потурати злу і переступати через заповіді. **І це — другий урок для багатьох, що дивились і не бачили, слухали і не чули.**

Усі відчувають глибоку кризу Української православної церкви, особливо верхів її. Канонічно висвячені і затверджені обкомами владики досі сидять, як скелі непорушні. Але ті, що мали б бути їхнім живим запереченням, що мали повернути сувору чистоту святині і стати подвижниками в розхитаному і тлінному світі, — ті такі одержимі своїми недугами, неповноцінністю й недовченістю, що тікають від себе під захист цієї скелі непорушної.

Ця недуга швидкопрохідників по ієрархічній драбині — третій урок.

Здискредитовану Церкву і заглушену в народі віру можуть оживити не Антонії недойперевисвячені, а сумлінні священнослужителі — сповнені духу подвижники, здатні звести народ власним прикладом віри й любові.

Про автора

Євген Сверстюк народився на Волині. Закінчив Львівський університет: відділення логіки та психології й аспірантуру при Інституті психології. Працював педагогом, науковцем, редактором. 14 січня 1972 року був заарештований разом з групою українських інтелігентів. Слідство встановило, що відомі в самвидаві есе «Собор у риштованні», «Котляревський сміється», «На мамине свято», «Остання сльоза» — це документи, виготовлені й розповсюджені «з метою підриву й ослаблення Радянської влади».

Сім років суворого режиму відбув на 36-й зоні Пермської області, п'ять років заслання — у Східному Сибіру. По поверненні до Києва працював аж до виходу на пенсію столяром.

Часто видавався на початку 60-х років. Потім — лише за кордоном. Нині — президент українського центру ПЕН-клубу.

Редагує газету «Наша віра».

Військо

ГЛУХО, ЯК У РАКЕТНІЙ ШАХТІ

Віталій МАКСЮТЕНКО,
«Голос України»

Після розформування 43-ї ракетної дивізії 43-ї ракетної армії колишнього СРСР на території Сумської області спорожніло кілька військових містечок. А в них — казарми, котельні, гаражі, склади, комунікації. За рішенням уряду усі ці об'єкти мали відійти до комунальної власності з наступним використанням їх для потреб народного господарства. Місцева влада повинна була подбати про працевлаштування і житло військових та цивільних службовців, котрі у зв'язку з припиненням існування ракетних баз підпали під скорочення.

Жодних проблем не постало з перепрофілюванням школи молодших військових спеціалістів у Лебедині та штабного приміщення у Ромнах. Тепер тут загальноосвітня школа і комплекс лікувальних закладів. Здавалося, й решту нерухомого військового майна вдасться використати з максимальною вигодою без особливих клопотів. На оголошення обласного управління комунальної власності і приватизації про проведення аукціону відгукнулося півтора десятка солідних організацій і підприємців, які готові були не тільки платити великі гроші (армійське майно оцінили у 15 мільярдів карбованців), а й пропонували ряд перспективних проектів щодо «мирного освоєння» військових містечок. Це — випуск товарів народного вжитку, будівельних матеріалів, організації виробництв, зорієнтованих на потреби агропромислового комплексу, фармакології, екології.

Однак сталося не так, як гадалося. Згідно з домовленістю обласної держадміністрації та військового командування, останнє пообіцяло до передачі об'єктів комунальному відомству забезпечити належну їх охорону. І «забезпечили». Коли комісія перед підписанням відповідних актів оглянула об'єкти, то була шокована їх жалюгідним станом. Враження таке, що, відступаючи, вояки, щоб не дісталося «ворогові», вирішили залишити по собі самі руїни. Усе, що можна було розібрати, видерти, зірвати, демонтувати, вивезено невідь куди. Особливої наруги зазнав майданчик під Глуховим: приміщення без вікон і дверей, до фундаменту розбито дерев'яну казарму, не підлягає ремонту понівечене обладнання котельні, навіть труби з теплотраси вирізали.

Хтось вочевидь добряче погрів на цьому руки. Подейкують, ніби частина матеріалів знайшла своє місце на будівництві персональних дач деяких армійських чинів, але точно ніхто нічого не знає. Та й навряд чи дізнається, бо військова прокуратура розслідуванням цієї справи не займається, а обласна не має на те прав.

Якщо один з учасників договору порушує його умови, інший може розірвати таку угоду. Це — в теорії. А практично у цьому випадку область нікуди не дінеться і змушена взяти на баланс «подарунок» Міністерства оборони, побудувавши натомість 300 квартир. Де знайти для цього кошти? Нині охочих купити або орендувати сплюндровані об'єкти поменшало, але вони є. Скажімо, один з майданчиків уже передано в тимчасове користування підприємцю, котрий зобов'язався, розгорнувши тут виробництво цегли, протягом трьох років забезпечити нею будівництво 90 квартир для колишніх військовиків.

— Знайшлися б господарі й на інше майно, — розповідає начальник обласного управління комунальної власності і приватизації Костянтин Чумаченко. — Приходить людина і каже: «Нас усе влаштовує, ось гроші, передайте нам технічну документацію, решта — наші проблеми». Законне прохання покупця, та задовольнити його неможливо. Багаторазові спроби віднайти сліди отієї документації закінчилися нічим. Командування дивізії начебто передало її до армії, а там божаться, що ані сном ані духом жодних паперів не бачили. Зверталися по допомогу і до Міністерства оборони — глухо, як у ракетній шахті.

Борис СИДОРЕНКО, «Голос України»

ЛЕНІН, СТАЛІН та ПРЕДСТАВНИК ПРЕЗИДЕНТА або Як ми погуляли на іменинах

Нотатки небайдужого

Недавно побував я у Дружбі — це на кордоні з Росією, в Сумській області — на сімдесятиріччі двоюрідної сестри Нюри.

Серед гостей були громадяни і України, і Росії. В тому числі мешканці Києва та Москви. За столом зібралися представники робітництва, селянства, службовців та пенсіонерів. Українці та росіяни.

Спочатку, як віддавна заведено, проголосили кілька тостів за здоров'я іменинниці. Велика трудівниця, вона все життя відпрацювала у дві зміни — на підприємстві і вдома. Разом з чоловіком збудувала хату, посадила садок, виростила трьох синів — і завжди, аж по сьогодні, тримає чимале хазяйство, яке дозволило подружжю й нині виставити на стіл немало і печеного, і вареного, і смаженого, і маринованого...

А далі почалася бесіда, яка дуже нагадувала сесію Верховної Ради. Тільки не було мікрофона.

— Україна і Росія — це хто? — несподівано спитав Николай, Нюрин чоловік. Він родом з Івановської області. В далекі роки війна привела його на Україну. Тут же по війні він і знайшов свою долю в образі україночки Нюри. — Я понімаю так, що сестри. Так давайте жити дружно!

Хтось жартома гукнув «ура!» Бо й справді, чого ми не поділили (крім, звісно, Криму та Чорноморського флоту)?

Тим часом представник дружбинського робітництва (назвемо його Кузьмою), намагаючись піти у глиб теми, сказав:

— А чому «човники» до Москви всякі харчі везуть? Бо їм вигідно! А ми не веземо, і нам не вигідно. Ми собі сидимо, а наша ковбаса поїхала...

— Нічого не поїхало, — голосно заперечила Нюра, — он воно все на столі. Пийте та закушуйте, дорогі гості!

Її зауваження взяли на озброєння, ще раз спожили — на цей раз за здоров'я її миролюбного чоловіка та синів, один з яких уже багато літ служить в армії «у самій Москві», а тепер сидить за цим же столом.

За чаркою важко було встежити, як і чому розмова торкнулася телебачення. З'ясувалося, що дивляться тут тільки «Останкино», бо українські передачі «слабо доходять». І українське радіо «тільки шепоче», до того ж не щодня.

Щоб переконатися, що це справді так, я покрутив телевізійну ручку. Працювала тільки перша московська, а української жодної не було. Зауважу, що точно такий же результат я мав недавно, перебуваючи у Варшаві: поряд з кількома західними телекомпаніями на телеекранах було й «Останкино», проте українські телепередачі були невловимі й там. Хіба зможе Україна нормально розвиватися і здобувати друзів своїй політиці, якщо не матиме потужного телерадіотрансляційного центру, передачі якого були б доступні не тільки в Україні, а й далеко за її межами?

— А что, «Останкино» дает достаточно объективную информацию относительно Украины, — авторитетно ствердив син Нюри і Николая, полковник.

— «Останкино» веде антиукраїнську кампанію, — не витримав я.

— Неча на зеркало пенять... Ваши руководители довели Украину до полнейшего убожества.

Московський гість народився тут же, в Хуторі Михайлівському, тут і школу кінчав, але тривала військова служба «в Москве-столице» привчила його дивитися на українські проблеми закордонними очима.

— Росія провела в парламент фашистську партію, а це означає, що вона серйозно хвора.

— Между прочим, мой товарищ по службе — многолетний сосед Жириновских по квартире. Он свидетельствует, что Вольфович — вполне нормальный человек.

— Хіба може нормальна людина закликати до війни?

— Могу вас успокоить: Россия никогда не пойдет войной на Украину.

Пізніше ми порозмовляли на чотири ока. З'ясувалося, що полковник відчуває себе космополітом.

— Считаю, что политики ведут Украину в национальный тупик. Вы ограниченные национальными шорами люди. Мне вас просто жаль.

Ситуація була дещо комічна. Роками я старший від полковника на півтора десятка літ, але роль «старшого брата» він усе ж узяв на себе. Довелося йому сказати:

— У національних державах, крім українців, живуть майже всі народи світу. Ви що, і їх усіх шкодуєте? Чи вам просто від незвички незалежна Україна муляє під боком? Очевидно, так. От ви й вигадуєте свої жалі та космополітизм.

Цієї миті мені навіть не спало на думку, що це ж мій племінник, якого я пам'ятаю маленьким горобчиком. На жаль, політика часто робить рідних людей чужими.

Застілля тривало. Якась із сусідок іменинниці, надкушуючи шматок хліба, раптом уголос згадала недавню сумну подію. Тут неподалік жила самотня бабця. Була вона така стара, що вже багато літ за власне подвір'я не виходила. Сусіди купували їй хліб. З часом вони стали казати, що платити треба тисячу чи й дві тисячі купонів за буханець, бо тепер такі ціни. Зрозуміло, бабця телевізора не дивилася, радіо не слухала, а тому не дуже й повірила цій новині. Напевне, вважала, що сусіди надумалися з її пенсії розбагатіти.

Одного разу ніхто не приніс їй хліба. І наступного тижня знов не принесли. І взагалі забули про бабу. Зрештою жертва непоінформованості померла з голоду, так і не зрозумівши, що нинішні ціни — то не вигадка її захланних сусідів, а божевільна реальність...

За хвилину люди за столом забули про нещасну бабину долю, завели мову за крадіжки. Покартали злодіїв, яких стало надто багато в сусідніх країнах, але тут забрав слово чоловік, який мешкає на протилежному кінці Дружби.

— Та у мене вдома — на що не поглянь — усе крадене, — сказав він з дитячою ясною усмішкою. — Хату збудував з крадених шпал, дрова мої з крадених дерев. І так далі.

Усі засміялися цій простодушності, а я подумав: Господи, це ж людина хизується своїм гріхом. Якщо навіть вона обманює всіх нас, так однаково погано. Адже вона вважає, що в крадіжці найгірше — це коли тебе зловлять, що так роблять усі і що без крадіжок не прожити!

Хіба з такими «громадянами» можна збудувати державу?

Поставивши перед собою таке запитання, я пригадав учорашню зустріч з представником Президента в Ямпільському районі в його ж таки робочому кабінеті. Ми обмінялися кількома фразами, з яких випливало, що він, Василь Фесенко, тужить за колишнім Радянським Союзом.

Чи не помиливсь я часом? — засумнівавсь я і перепитав. Василь Михайлович спокійно підтвердив: так, він справді тужить. Розглянувсь я по стінах кабінету, а на одній з них — величенький портрет вождя «с лысиною как поднос», поглянув я за вікно — і там закам'янілий «живіший від усіх живих» у комуністичній імперії.

Може, випадковість? За годину після цієї зустрічі зазирнув я в будинок культури залізничників на станції Хутір Михайлівський, а там уже у вестибюлі побачив цілий набір комуністичних символів: великий бюст Ілліча і два величезних панно, на яких Ленін зі Сталіним в ефектних позах, а навколо них — весь ареопаг більшовицьких рятівників людства від добробуту й приватної власності.

Не можу повірити, що представник Президента в районі не знає, якою всесвітньою ганьбою вкрив нашу Батьківщину комунізм-тоталітаризм. То чому ж він, представник Президента, не відсахнеться від того, що так довго компрометувало себе і всіх нас в очах цивілізованого людства?

Але Бог з ним, з представником. Зрештою, кожний обирає собі те, що відповідає його внутрішньому змістові. У цьому й полягає суть демократії. Дивує інше. Для чого такими кадрами обгородив себе наш шановний Президент? І хіба можна з такими кадрами збудувати державу?..

Та от за столом перейшли до скарг. Кожен на щось нарікав: на бюрократизм можновладців, на розгул злочинності, на безчестя торгашів... Микола, рідний брат іменинниці, який і на фронті повоював, а потім кілька десятиліть життя віддав службі у розквартированій поблизу військовій частині, прийшов на учту пізніше всіх. Довго відмовчувався, а потім сказав так:

— А я взяв кілька додаткових соток (і ви, якщо хочете, можете собі узяти), тримаю різну живність. Харчами забезпечую не тільки себе, а й дітей у Москві та Києві. І пенсія в мене велика. Так що мені добре жити. І я ні на кого не скаржуся. Чого і вам усім бажаю.

В його позиції була одвічна селянська надія на самого себе. Мені здалося, що тепер, коли Україну значною мірою розтягли, в його словах (і діях!) найбільше здорового глузду.

Які ж висновки? Якщо керівництво району тужить за імперським минулим, то простим гречкосіям не до торжества справи Леніна —Сталіна, їх турбують божевільні ціни та інші реалії незатишного життя.

Сьогочасне українське нещастя можна висловити такою формулою: відставання суспільної свідомості від потреб державотворчих процесів.Це саме та біда, через яку Україна в минулі часи не змогла стати державою.

Ми щиро подякували господарям за гостину. Хіба вони винні, що навкруги таке робиться? Адже це з нашої ініціативи іменини перетворилися на політизоване дійство.

А пісню ми так і не заспівали. Підозрюю, що нам завадила це зробити померла від голоду бабця.

Про автора

Борис Пилипович СИДОРЕНКО народився на Сумщині майже шістдесят років тому. Журналістську освіту здобув у Львівському університеті вже у зрілому віці. Працював на Волині, Рівненщині, Буковині — і не тільки журналістом. Пройшов через творчі майстерні газет «Радянська Волинь» та «Радянська Україна». Видав кілька книжок публіцистики та «химерну повістину» «Паперові люди» (журнал «Дзвін», 1991 рік). У «Голосі України» — з дня його заснування.

"А в моїй душі — мов перший сніг уранці"

Георгій ВОРОТНЮК,
«Голос України»

В Одесі знайшли і вперше видають друком досі невідомий ліричний цикл ранніх поезій Павла Тичини, що й самим автором вважався загубленим

Як вдалося виявити «Панахидні співи» — шедевр ранньої творчості поета? Чим є для нас знайдений рукопис — про це наш кореспондент розмовляє із С.Лущиком — краєзнавцем і дослідником творчості ряду одеських митців. Саме він знайшов рукопис «Панахидних співів».

— **Сергію Зеноновичу, насамперед про те, як вам пощастило це зробити?**

— Допомогла мені в цьому моя любов до творчості видатного українського художника й літератора Михайла Івановича Жука, яку я вже тривалий час досліджую. За довгі роки в його оселі — спочатку в Чернігові, потім в Одесі — зібрано величезний особистий архів: картини, малюнки та гравюри, авторські примірники книжок самого Михайла Івановича, журнали з публікаціями його віршів та оповідань, численні рукописи, листи, книжки друзів-письменників з дарчими написами... Хоч як це не дивно, але після смерті митця в Одесі у 1964 році жодна офіційна організація — музеї, архіви, бібліотеки — не зацікавилися його спадщиною. Не дочекавшись уваги з боку державних установ, сини Жука почали з 70-х років дарувати та розпродувати це багатство знайомим, друзям, різним аматорам. Таким чином архів розпорошився по зібраннях колекціонерів. Тільки з часом дещо з нього передали до музеїв.

Рукописна частина архіву на той час була вкрай занедбана, в хаотичному стані: купи передрукованих паперів. Більшість з них поступово потрапила саме до мене — ці папери систематизую досі. Крім рукописів самого Жука трапляються тексти, написані не його рукою. Серед них і надибав на «Панахидні співи». Оскільки вони не були підписані, то тільки згодом вдалося з'ясувати їх авторство.

— **І можна стверджувати сьогодні однозначно: вірші належать Тичині?**

— Так. По-перше, вони написані його рукою. Це три подвійні аркуші паперу форматом 35 х 22 сантиметри, заповнені віршами без підпису і дати. До них долучено ще й четвертий, точно такий же, з двома віршами без назв. І хоча вони стилістично відрізняються від «Панахидних співів», але близькі до них за змістом. Привертають увагу, зокрема, рядки:

А в моїй душі — мов перший сніг уранці:
В'ються співи панахидні по коханці,

що вказують на зв'язок з попереднім циклом.

Рукопис біловий, готовий до друку.

По-друге, маємо й згадки про «Панахидні співи» Тичини. Найперша відома серед них міститься в листі П.Тичини до А.Ніковського, що зберігся в невеличкому архіві одеського журналу «Основа» за 1915 — 1916 роки. Лист цей знайдено й опубліковано письменником Григорієм Зленком ще 1971 року, на нього посилаються дослідники, він видрукований у «Зібранні творів у 12 томах» П.Тичини. Звернемо увагу на такі слова: «Співи панахидні» у мене ще й досі не викінчені... Як викінчу — то попереду ніж друкувати їх, пришлю Вам на «любу розмову». Дата, на жаль, не проставлена. Оскільки ж у тексті йдеться про вже наявні номери «Основи», то листа слід віднести до кінця 1915 чи початку 1916 року. Безперечно одне: наприкінці 1915-го «Панахидні співи» (чи «Співи панахидні») вже були написані, хоча й «не викінчені».

Ще раз «Співи панахидні» згадуються в щоденникових записах П.Тичини 1921 року.

Треба додати й таке: дещо із знайденого рукопису вже відоме читачам. Вірш «VIII» вперше увійшов під назвою «Світає...» до збірки «Сонячні кларнети» видання 1920 року. Є кілька його редакцій, наш рукопис додає ще одну.

Невдовзі після смерті поета опубліковано за автографом П.Тичини уривок без назви: «Там чути дзвін в бору ялин...». Порівнюємо його з рукописом «Панахидних співів», саме з віршем під номером «II»: перед нами варіант, здається, більш ранній того ж тексту, хоча й з суттєвими розбіжностями.

До розглядуваного циклу належить також нещодавно надрукований у 12-томному зібранні творів Тичини фрагмент без назви і дати, варіант кінцевої частини вірша «III» із знайденої збірки: «Біжи, біжи, ридай і падай...».

— **З чим, на вашу думку, може бути зв'язане написання цього циклу? З якимись реальними подіями?**

— Дослідники творчості Павла Тичини, раз по раз звертаючись до загадкових «Панахидних співів», висували різні припущення щодо причини появи цих подій. Так, Станіслав Тельнюк вважав, що це було оповідання «про музику Бортнянського», а фрагмент «Біжи, біжи, ридай і падай...» зв'язав зі смертю матері поета у жовтні 1915 року. Тепер, коли знайдено авторський рукопис, з'ясувалася помилковість такого припущення — в трагічних «Панахидних співах» ідеться про передчасну смерть саме коханої.

— **Але ж, здається, у жодному з опублікованих спогадів письменника, в його листах, щоденникових записах, матеріалах «Як я писав» ми не знаходимо навіть натяків на подібні події...**

— Не зовсім так. Видруковано, скажімо, незакінчений фрагмент без назви, близький до «Панахидних співів» за темою та стилем:

— Кохана вмерла. —
... І ти заходиш, сонце. Де ж відрада
Нам бідним? Смерть і тут витає.

Он хтось розкурює вже ладан
І небо ризи одягає...
— Кохана вмерла. —

Та й у щоденниковому уривку 1921 року згадується «перше кохання, і ті дурні сльози», хоча про смерть коханої там не йдеться.

«Першому коханню» Павла Тичини присвячена «повість-дослідження» Павла Загребельного «Кларнети ніжності». Курсистка Наталя відпочиває в Добрянці, де Тичина гостює у Володимира Самійленка. Весна, знайомство, кохання... Невдовзі поет, розпрощавшись з коханою, повертається до Чернігова, а «Наталка смертельно хвора і вмре ще тієї осені, за місяць після смерті його матусі». Тобто час подій, що розгортаються на сторінках повісті — весна 1915 року. Однак Павлові Загребельному категорично заперечує Станіслав Тельнюк: «Треба іще довести, що справді вона була, ота Наталка». Що ж до першого кохання поета, то Станіслав Тельнюк вважає його об'єктом тільки Полю Коновал — вона пізніше залишила Тичину й прожила після того довгі роки.

Таким чином, два знавці творчості й архівних матеріалів Павла Тичини, обидва його особисті знайомі, стоять на різних позиціях. З одного боку, сюжет Павла Загребельного начебто вірогідний. І розшукані «Панахидні співи» посилюють саме його концепцію. Однак і твердження Станіслава Тельнюка щодо Полі Коновал та її зради також не з пальця висмоктані. Знову пригадаємо слова Тичини: «те перше кохання, і ті дурні сльози». Прикметник «дурні» натякає скоріше на зраду коханої, ніж на її смерть... Тоді образи смерті та похорон в «Панахидних співах» — лише метафора, засіб посилити трагічні почуття автора після зради?

— **І нарешті, Сергію Зеноновичу, останнє: що то буде за книга, яку тепер видаєте?**

— У ній вміщено не тільки усі вірші «Панахидних співів» (їх загалом десять та плюс два долучених, близьких за змістом), а й невідомі вірші Павла Тичини з юнацького зошита 1909 — 1910 років, знайдені там же, в архіві Михайла Жука. Подаються також тексти адресованих Жукові дарчих написів Тичини на книгах різних років, листи Тичини до Жука та професора Одеського університету Андрія Недзвідського, в яких ідеться про Михайла Жука. Всі тексти друкуються факсимільно. Публікації супроводжуються як коментарями, так і розвідками щодо «Панахидних співів» та дружніх взаємин між Павлом Тичиною і Михайлом Жуком, а також маловідомими ілюстративними матеріалами.

Тираж книги — 500 примірників. Замалий, скажете? За нинішніх умов і на такий ледь спромоглися. Дякуючи підтримці Одеського відділення Українського фонду культури та творчого підприємства «Хайтех», що при ньому діє. Саме воно взялося видрукувати «Панахидні співи».

Панахидні співи.

I

Прийдіть, пісні, прийдіть, ридання,
З глибин, з душі безодні.
Земне останнє цілування
Я їй даю сьогодні

Прийдіть, прийдіть, — я вами рідні,
Коханки смерть відзначу
Під співи серця панахидні
Колишнеє оплачу.

ПАНАХИДНІ СПІВИ

Павло ТИЧИНА

I

Прийдіть, пісні, прийдіть, ридання,
З глибин, з душі безодні.
Земне останнє цілування
Я їй даю сьогодні.

Прийдіть, прийдіть, — я вами, рідні,
Коханки смерть відзначу.
Під співи серця панахидні.
Колишнеє оплачу.

Тумани кадять фіміами,
Тумани — аж до гаю —
Ридають-плачуть над полями,
А я щось не ридаю.

Моє останнє цілування
Таке болюче, ніжне.
Впадіть, пісні, дощем ридання
На серце білосніжне.

II

Я чую дзвін в бору ялин
Над озером, де трухне млин, —
Дінь-дінь, дінь-бам...

Тепер ти сам, тепер ти сам —
Видзвонює він сумно там.

Дінь-дінь, дінь-дінь...

Я чую спів осокорів,
Надгребний болісний мотів:

Ридай, ридай...

В ньому й надія і одчай.
Кохана, любая — прощай

На вік-віків!

III

«Святий Безсмертний, Святий
Боже!» —

Співає присмерк у гаю.

«Біжи, біжи, ридай і падай:
Вже любку понесли твою».

Гойдається між деревами
Китайка з крові на труні.
О, люде! Стійте, пожалійте,
Віддайте любую мені.

Я розбужу, я зацілую.
Відкрию очі, устоньки.
«Біжи, біжи, ридай і падай,

Бо вже вбивають в гроб гвіздки».

Біжу — лечу... Дерева... Вітер... —
Деруть одежину мою.
«Святий Безсмертний, Святий
Боже!»

Співає присмерк у гаю.

IX

На твоїй сумній могилі
Рву я квіти голубі.
Квіти серця, мого серця
Уродилися в журбі.
На твоїй сумній могилі
Голубію у журбі.

Пам'ять вічная, кохана,
Пам'ять вічная тобі.

***

Ой, що в лузі дві тополі граються,
Ой, що з вітром з буйним обнімаються —

Гой-да, любусеньки!

То притихнуть, гордо вигинаються,
То заллються сміхом, то турляються,

Як діточки малюсенькі.

А в моїй душі — мов перший сніг
уранці:
В'ються співи панахидні по коханці.
А в моїй душі — мов дзвін
льодку на гильці —
Срібляно ридають — дзвонять
колокільці.

Ой, що в небі синьому оспалії
Хмари божевільні, мов шугалії,
Летять, не чуючи.

Ха-ха! — сміється вітер, доганяє них,
І б'є і рве на шмаття, їх, покраяних,
Вином журби частуючи.
А в моїй душі — мов перший сніг
уранці:
В'ються співи панахидні по коханці.
А в моїй душі — мов дзвін льодку
на гильці —
Срібляно ридають — дзвонять
колокільці.

Публікація Сергія ЛУЩИКА.

«Панахидні співи» проілюстровані малюнками художниці Юлії ПЕТРАСЯВІЧЮТЕ.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
«Голос України»

Замість передмови

«Шановний Аврелiяне Деонізійовичу, якщо Вас задовольнить така форма моральної сатисфакції, то прийміть від мене щирі вибачення за неправомірні дії моїх колег по колишньому КДБ стосовно Вас. Вибачте мені і їм та не тримайте в душі зла на них, бо, сподіваюсь, не відали, що творили...

Спаситель перед розп'яттям простив усім, хто послав його на Голгофу. І це — найдорожчий урок, який він залишив світові. Видається мені, що звільнимося ми від тоталітаризму лише тоді, коли очистимося від зла. Бо навіть із крихтою зла в душі, повірте, не сотворимо добра, яке пережило б нас».

(З листа В. Горбатюка головному режисерові театру ПрикВО, кандидатові філософських наук А. Тушинському).

На запитання кореспондента «Голосу України» відповідає заступник голови Служби безпеки України начальник управління СБУ по Львівській області генерал-лейтенант Василь Горбатюк.

ВІДКРИТІ ЛИСТИ

— Василю Степановичу, ви працюєте у Львові трохи більше року і за кількістю виступів у пресі, власне, за відкритими листами, перевершили всіх службових осіб у нашому регіоні. Це і відкритий лист до керівництва УНА-УНСО, і сповнена іронії відповідь секретареві Львівського обкому Компартії (тоді ще не зареєстрованої) О. Голубу, який спробував було давати вам «керівні вказівки», і міркування про реабілітацію учасників національно-визвольних змагань. Все це створило вам імідж людини, що виступає з відкритим забралом. Інколи навіть на шкоду собі. Гадаю, що далеко не кожен на вашій посаді у Службі безпеки обрав би таку позицію. Чи не почуваєтеся у зв'язку з цим, даруйте, «білим вороном» серед своїх?

— Якщо мати на увазі те, що в «білого ворона» зазвичай жбурляють камінням, то згоден, у мій город його накидали багатенько. І справа, і зліва... Одні кажуть, що я продався націоналістам, а деякі націоналісти вважають мене мало не першим зрадником українського народу. Особисто для мене це добра ознака, бо засвідчує загалом центристську, державницьку позицію і мою, і управління в цілому. А в цей скрутний для держави час нас, як правоохоронний орган, не повинно «заносити» в жоден з боків розмаїтого політичного діапазону суспільства.

Галичина, як я переконався, край — особливий. Працюючи тут, в кабінеті не відсидишся. Навіть на Вітовського, 55... Тут вас одразу запитають: «А хто ви, прошу пана, за політичними переконаннями?»

Мало не з перших днів перебування на Львівщині я почав одержувати депутатські запити, звертання від громадян, просто приватні листи. Одне з основних питань — моє ставлення до національно-визвольних змагань та сталінських репресій. І це — закономірно. Людям не байдуже, хто і з якими політичними поглядами очолює орган, котрий десятиліттями асоціювався у свідомості галичан з жорстокістю і свавіллям. А щоб не відповідати кожному особисто, я вирішив вдатися до допомоги регіональних засобів масової інформації. Ось так мимоволі і з'явилися мої відкриті листи до політичних та громадських організацій. Вважаю себе прихильником ідеї національного примирення. Стою на тому, що десятки тисяч борців за незалежність України повинні бути реабілітовані, за винятком тих, хто вчинив злочини, які у всі часи розцінювалися як кримінальні, історичну істину треба вивести з підпілля, але це компетенція не Служби безпеки. Ну а поки що маємо протистояння у поглядах суспільства на драматичні сторінки історії Галичини. Сьогодні це протистояння не таке гостре, як кілька років тому, але воно є! Думаю, що не перебільшу, якщо скажу так: національне примирення, злагода в державі не менш важливі, ніж економічна стабільність. Загляньмо в історію не таких далеких від нас країн. Важкий шлях національного примирення подолали народи Німеччини, Іспанії, Італії. Сьогодні це — суспільства, де у відповідь на слово «демократія» ніхто не лається і не регоче. А українці продовжують вишукувати ворогів з-поміж своїх співвітчизників і надто нині, під час передвиборчої кампанії. Якось у розмові з одним із народних депутатів України (не називатиму його прізвище, щоб не бути звинуваченим в іще одній політичній симпатії) я зауважив: «У вас еволюція свідомості відбулася раніше, у мене — пізніше. То чи повинні ми сьогодні звинувачувати один одного? Важливо те, який я нині і що роблю для блага держави й народу». І цей добродій погодився зі мною.

— Рефреном багатьох ваших виступів є почуття вини за злочини, вчинені системою. Мене вразив ваш лист до режисера Аврелiяна Тушинського, доля якого була скалічена через антипартійні й антисоціалістичні позиції. Я подумала, читаючи той лист: а якби публічне каяття прозвучало не від імені однієї особи, а від тієї ж Компартії — керманича всіх наших «перемог»?

— Вибачення, навіть запізніле, не було б зайвим, але, здається, всі поїзди вже пішли... Сьогодні в Україні не маємо де-юре організації, яка назвалася б правонаступницею колишньої Компартії. Щодо мене особисто, то не вважаю приниженням власної гідності вибачитися перед людиною, скривдженою системою, яку і я «мав честь» захищати... Можливо, це моє вибачення допоможе конкретній людині втамувати душевний біль, повірити в свої сили, зрештою — і в нас, співробітників правоохоронних органів. Так з'явився лист-відповідь Аврелiянові Деонізійовичу Тушинському. Звичайно, можна було б заспокоїтися і на тому, що мене особисто доля вберегла від безпосередньої участі в репресіях. Але я теж працював у колишньому КДБ і завжди кажу: що було — все моє...

— Як сприймають колеги, начальники управлінь СБУ інших областей таку позицію і таку еволюцію вашої свідомості?

— Неоднозначно. Дехто пробує іронізувати, що, мовляв, Горбатюк «продався демократам, став аж надто щирим українцем». Я ні в чому не зрадив собі. Таким і був. Але хочу додати, що обставини, в яких перебуває людина, змінюються, і якісь риси особистості нівелюються, інші — стають помітнішими.

— У листі-відповіді юристові з Канади пану Катречку ви винесли у заголовок величну, як на мене, цитату з книги пророка Ісайї: «І буде роботою істини мир, а працею правди — спокій і безпека навіки». Я зауважила, що ви часто посилаєтеся на Святе письмо. Ви — віруючий? Хто і що для вас Бог?

— Мене не можна вважати віруючим у класичному розумінні цього поняття. Але й атеїстом я себе теж не вважаю. Виховували мене, як і всіх нас. Був піонером, комсомольцем, комуністом. Моя бабуся була віруючою і вже в п'ять років навчила мене азбуки по старовинній Біблії. Це було красиве і поважне видання. Навчився складати докупи перші слова, зміст яких не завжди розумів. Мабуть, з того часу сформувалася повага до Святого письма. У батьківській хаті на Хмельниччині в одному кутку був образок, а в другому — портрет молодого Леніна. Якось багато років тому мій приятель, партійний працівник, поцікавився у мами: «Якому ж богу ви молитеся?» Мама з поваги до гостя відповіла дипломатично: «Обидвом, сину...» Щодо мене, то вважаю, що в душі людини повинна жити віра хоча б у Добро, бо чого ми варті без віри і надії?.. Ну а щодо цитати з Ісайї, то вона справді велична. Деякі мої колеги згодом жартували, що Горбатюк з точки зору Святого письма обґрунтував необхідність вічного існування Служби безпеки в Україні.

— Хочу повернутися до обставин, за яких ви змінили свого попередника. Обласна Рада народних депутатів заслухала звіт всіх правоохоронних органів. Управління СБУ зазнало нищівної критики. Після цього з'явився Указ Президента про призначення вас на посаду начальника УСБУ. Як склалися ваші взаємини з місцевою владою? Ви — єдиний з начальників управлінь, який обіймає ще й посаду заступника Голови СБУ? Що це означає?

— Мушу зробити історичний екскурс у питання кадрової політики. Наше управління десятиліттями формувалося з людей, батьки яких у більшості не були вихідцями з Галичини. Багатьох співробітників переводили сюди зі східних областей України. Підбір кадрів з місцевих молодих людей ускладнювався здебільшого минулим їхніх батьків і близьких родичів — маю на увазі існування таких політичних організацій, як ОУН і УПА. Це певною мірою сприяло формуванню недовіри до управління в цілому з боку органів влади та держадміністрації. Далася взнаки ще й відсутність вагомих результатів у роботі. Все це врешті-решт призвело до конфліктної ситуації.

Голова Служби безпеки України Євген Марчук дав керівництву УСБУ право на експеримент. Тому свою роботу я розпочав з реформування структури управління, коригування його завдань з точки зору особливостей регіону. Сьогодні у нас є підрозділи, яких нема в структурі інших регіональних управлінь. Наприклад, архівно-реабілітаційний відділ. Інших назвати не можу — не хочу робити послуг закордонним розвідкам. Крім оперативно-розшукової діяльності, ми значну увагу приділяємо інформаційному забезпеченню органів влади та держадміністрації. В порівнянні з 1992 роком обсяг інформації, яку ми подали протягом минулого року обласній Раді та представникові Президента в області, збільшився втричі. Як правило, це інформації запобіжного характеру з найрізноманітніших проблем: соціально-економічного та політичного становища в області, екологічної безпеки, попередження міжконфесійних конфліктів і надзвичайних подій у промисловості, на транспорті та ін. Відчули ми і зворотний зв'язок у

ТАК Є:
РИЄ СТАЛІН КУЛЮ ЗЕМСЬКУ
СВОЇМ ДОВГИМ РИЛОМ
„ДЕМОКРАТІЮ" ВПИХАЄ
СВІТОВІ НА СИЛУ.
ТАК БУДЕ:
І ДОРИЄСЬ ВІН ДО ТОГО,
ЩО ЙОГО Й КРЕМЛІВСЬКУ КЛІКУ
НЕЗАБАРОМ ВСІ НАРОДИ
ПОЗМІТАЮТЬ З ЛИЦЯ СВІТУ.

Поступово постають із забуття маловідомі сторінки з літопису Української Повстанської Армії. Кілька з них відкрив для непосвяченого читача невтомний слідопит, головний режисер Чернівецького телебачення, голова мистецької ради обласного відділення товариства «Просвіта» Василь Селезінка.

Василь БАБУХ, «Голос України»

Невідомі імена

Не згубились під листям сліди

Саме по них привів ворогів до криївки місцевий зрадник. Під час запеклого бою не тільки згоріли малюнки, а й загинув молодий художник Степан Радиш.

Недавно невтомний дослідник натрапив на архівний слід ще однієї неординарної постаті з повстанської когорти. Йдеться про самобутнього художника Степана Радиша (псевдо «Сизий»), який виконував численні замовлення УПА: оформляв пропагандистські листівки і плакати, підпільні газети і, як з'ясувалося, виготовляв ескізи повстанських грошей, так званих «бофонів».

Народився митець у селі Рожнів Косівського району в багатодітній сім'ї. З'явився він на світ з уродженим дефектом — без пальців на лівій руці. Це завдавало йому додаткових клопотів і незручностей у підпіллі, оскільки хлопцеві було важко користуватися зброєю. Але, як оповідають очевидці, повстанці приладнали до автомата спеціальний держак, щоб Степан мав змогу не хибити під час збройних сутичок з енкавеесівцями, щоб міг себе захистити.

У 1944 році обдарований юнак закінчив Коломийську гімназію і, як то кажуть, з головою поринув у небезпечну підпільну роботу. Зверхники оунівського проводу довірили йому працювати в окружному осередку пропаганди. Спершу Степан оформляв повстанські листівки, розповсюджувані серед населення Прикарпаття. Особливо сподобався лісовим хлопцям широко розтиражований тоді плакат, на якому було зображено Сталіна, стилізованого під свиню, що риє земну кулю. Дошкульний саркастичний малюнок супроводжувався такою ж гострою текстівкою, написаною також Степаном. До речі, цей політичний плакат, який сьогодні пропонуємо читачам «Голосу України», згодом поширився по всій Західній Україні. Однак ніхто, за винятком кількох підпільників, не знав імені автора-художника.

Дохідливо і зрозуміло оформляв Степан Радиш і повстанську газету «За волю», що виходила в 1945 році. Саме його перу належить графічний заголовок з малюнком, що повторювався з номера у номер. Там на фоні буйноколосого пшеничного лану І Храму Божого зображено лаву січових стрільців, які уособлюють борців за незалежність України.

(Закінчення на 9-й стор.).

відносинах зі структурами влади. Представник Президента України в області Степан Давимука відзначив високий рівень наших аналітичних документів. Але загальний стан справ, звичайно ж, далекий від ідеалу. Сподіваюся, що колись наша держава матиме Службу безпеки, в структурі якої будуть лише розвідувальні й контррозвідувальні підрозділи, а всі відділи «з боротьби» перебуватимуть у підпорядкуванні інших державних структур, як це практикується в багатьох розвинутих країнах світу.

Відносини з владою складалися не в усьому гладко і просто. Далися взнаки стереотипи старих уявлень як з нашого, так і з їхнього боку. Приїхавши до Львова, зіткнувся з дивовижними фактами. Структури влади міського та районного рівнів намагалися заслуховувати наші міськрайонні органи і навіть приймали ухвали з оцінками роботи деяких наших співробітників та керівників. Від наших працівників вимагали повної, часто таємної, інформації. А, як ви розумієте, всього вони сказати не могли. Висновки бували прості: уникає відповіді — значить, нічого не робить! Від органів влади надходили запити такого змісту: просимо повідомити, яку роботу виконав ім'ярек впродовж року. Довелося захищати. Не честь мундира, а честь Закону, який такого права органам влади на місцях не давав: У цьому мені допомогли голова обласної Ради і представник Президента в області. Хоча заради справедливості скажу, що дуже часто претензії у місцевих органів влади виникали до тих наших керівників підрозділів, які не вміли або не хотіли налагодити нормальні робочі стосунки з керівництвом районних Рад та держадміністрації. Перестановка кадрів відбулася з урахуванням насамперед завдань управління, але при цьому намагалися враховувати і зауваження та побажання органів влади.

Про взаємини з владою скажу так: прислухаюся до пропозицій, враховую їх, якщо визнаю слушними, але маю передбачених саме цими — на жаль, уже неіснуючими — статтями.

— Виходить, ми безсилі перед корупцією? Кому і в що тоді вірити?

— Не ми, а законодавство безсиле! А щодо віри — важко відповісти на таке запитання. Кажуть, надія помирає останньою. В мені вона ще жива. Я вірю в те, що Україна знайде вихід із цього лабиринту проблем. Вірю, що буде вона могутньою державою. Але навіть якщо всі ми в це повіримо, зрушень ще не станеться. Віра повинна базуватися на порядності і праці. Віри додає мені щоденне упевнення в порядності багатьох службових осіб та керівників підприємств у регіоні. Ознайомившись із науково-технічним потенціалом деяких солідних підприємств (маю на увазі технологічні розробки), із великим здивуванням відзначив для себе, що навіть у нашому жахливому економічному становищі в окремих напрямах ми не поступаємося таким гігантам науково-технічних досягнень, як США, Японія, Німеччина...

— А з якими здобутками увійшло в новий рік управління?

— Наші здобутки скромніші, але й вони вже обчислюються мільярдами. Коли ми зіставили видатки держави на все управління протягом року і обсяг повернутих державі товарів, коштів та валюти, то друга цифра в кілька разів перевищила першу. Але й ця відносно висока рентабельність могла б бути більшою. Розумію, що вам потрібні конкретні приклади. В минулому році підрозділ боротьби з організованою злочинністю виявив зловживання в кредитно-фінансовій системі держави. Збитки, яких завдала державі група осіб, перевищують 150 мільярдів карбованців. Такі масштаби зловживань загрожували економіці не лише регіону, а й усієї держави. Усунуто передумови до подальших аналогічних зловживань. Прокуратура області за цим фактом порушила

ІЗ ВІДКРИТИМ ЗАБРАЛОМ

репутацію службової особи, яка ні в кого на повідку не ходить.

— На минулій сесії обласної Ради ви закликали депутатів бити на сполох, бо Україну розкрадають корумповані структури, цьому сприяють деякі державні чиновники, котрі нібито мають рахунки в закордонних банках. Депутати, як мені здалося, сприйняли цю інформацію досить байдуже. Справа звелася до того, що у вас почали випитувати конкретні прізвища, яких ви не назвали. Чи означає це, що ваш виступ «повис у повітрі»?

— Склалася драматична, якщо не згубна, для країни ситуація: корупція є, а закону про боротьбу з нею нема. Навіть такого поняття — корупція — в чинному законодавстві нема. Як порадите поводитися, коли, наприклад, маємо факт сприяння державного чиновника угоді, явно невигідній для економіки регіону? З одного боку, чиновник не зобов'язаний переконувати мене в тому, що ніякого зиску з такого сприяння він не має. З другого — я не можу перевірити цю його «любов» до конкретної установи так, як це передбачено в більшості економічно розвинутих країн світу. А з третього боку, я дізнаюсь про те, що іноземний партнер заплатив за одержану внаслідок укладення названої угоди продукцію лише дві третини вартості. Решта грошей в Україну не надійшла. І всі мовчать, ніби нічого страшного не сталося. Хто постраждав? Держава. Але держава в даному разі — це і той чиновник, який мовчить. То чому він мовчить?

Ще одне риторичне запитання. Кому і для чого знадобилося припинити чинність таких статей Кримінального кодексу України, як 61 («Шкідництво»), 85 («Дрібне розкрадання державного або громадського майна»), 87-1 («Самовільне використання транспортних засобів, машин або механізмів»), 155-4 («Незаконний відпуск бензину та інших паливно-мастильних матеріалів»), і ще деяких? Дві третини виявлених нами зловживань юридичних та фізичних осіб містять у собі ознаки злочинів, кримінальну справу.

— Василю Степановичу, а як ви потрапили на роботу в органи КДБ?

— Звичайний, як для того часу, шлях. Працював у Хмельницькому міськкомі комсомолу завідділом комсомольських організацій. З цієї посади і перейшов на службу в КДБ.

— І все було за схемою: партія сказала «треба» — комсомол відповів...

— Саме так.

— А як поставилися до вашого вибору батьки?

— Батько, до речі, мій вибір не схвалив. Мабуть, з огляду на минуле НКВС—КДБ. Але стримувати не став.

— А діти згодом?

— Сина і дочку я змалечку виховував з вірою в те, що добро і вища справедливість врешті-решт перемагають. Тепер вони інколи докоряють мені за ці ідеалістичні уявлення, які не зовсім відповідають нинішньому життю. Син працює у відділі по боротьбі з організованою злочинністю в одному з обласних управлінь СБУ. Очевидно, і його вибір теж був не випадковим.

— Ви працювали в оточенні людей, причетних до репресій. Невже для еволюції вам потрібен був зовнішній поштовх, проголошення незалежності України? Адже працівники КДБ одержували інформацію про все в повному обсязі, як ніхто інший.

— Це не зовсім правильне уявлення. Кожен одержував ту інформацію, яка потрібна була йому для роботи в певному напрямі. І не більше. Надмірна цікавість і тоді, і тепер у правоохоронних органах, даруйте, викликає підозру. А щодо минулого, то боюся повторитися, але білі шати на себе не надягав і не надягну.

— Ви людина, не позбавлена докорів сумління за чужі помилки. Чи не почували ви себе самотнім у структурі колишнього КДБ?

— Певний внутрішній дискомфорт був і, може, тому, що в органи я прийшов уже відносно немолодим, сформованою особистістю — у 30 років. Звик поринати в роботу, а її завжди вистачало.

— Ваше призначення до Львова тлумачать по-різному. Адже в Києві ви обіймали посаду першого заступника голови СБУ.

— Обидва — останнє і попереднє — призначення були для мене абсолютно несподіваними. Я провів ніч у роздумах і дав згоду. Тепер, коли краще ознайомився з Галичиною, розумію, що у голови СБУ при розгляді можливих кандидатур на цю посаду не було широкого вибору.

— Якби вам довелося коротко підсумувати свій життєвий досвід якою-небудь фразою із Святого письма, яку б ви вибрали?

— Вибрав би досить поширений вислів з Книги Екклезіаста: «Хліб свій пускай по воді, бо по багатьох днях знов знайдеш його».

Замість постскриптуму

До начальника управління СБУ однієї із східних областей звернувся львів'янин — викладач Львівської політехніки. Цьому чоловікові було 10 днів від народження, коли органи НКВС розстріляли його батька. Добродій попрохав переслати архівну кримінальну справу батька, з якою тривалий час не мав змоги ознайомитися, до Львова, оскільки, як він висловився, «Василь Горбатюк є національно прозрілою людиною і допоможе мені в моєму проханні».

На знімку: генерал-лейтенант Василь ГОРБАТЮК (крайній справа) прибув на місце надзвичайної події. «Пробляється» ще одна версія.

Фото Володимира САКВУКА.

Не згубились під листям сліди

(Початок на 8-й стор.).

У вільні від боїв та переслідувань години Степан Радиш робив замальовки з небезпечного життя повстанців, переносив на папір образи своїх побратимів по зброї, малював гірські пейзажі. Він устиг їх зробити, як свідчать очевидці, досить багато. Однак до нас дійшли лише окремі аркуші. Велику папку із Степановими малюнками перехопили разом із зв'язковою ОУН Дариною Коршак (псевдо «Христя») енкаведисти. Можливо, ці роботи вдасться розшукати, оскільки справа на цю мужню жінку є в архівах Івано-Франківського обласного відділу колишнього КДБ. І цілком ймовірно, що вилучені в підпільниці малюнки фігурують як речові докази «провини» цієї жінки перед сталінським режимом.

Очевидно, загубилися деякі малюнки художника і під час штурму криївки, де серед повстанців перебував і Степан Радиш. Сталося це 27 жовтня 1946 року в селі Спас Косівського району. На цей схрон навів енкаведистів місцевий селянин-зрадник. Оточені відстрілювалися до останнього набою, а потім підірвали криївку разом з собою гранатами. Степанові минав тоді лише 22-й рік.

Понівечені вибухами трупи виставили для розпізнання. Але ніхто не приходив до них навіть з найближчих родичів — усі добре знали, що чекає родичів повстанців. Негайне вислання до Сибіру з конфіскацією майна. А то й допити, тортури, тюрма... Через кілька днів трупи поскидали в канаву й присипали землею як худобу. Лише через двадцять років один з уцілілих повстанців, що повернувся із сибірського заслання, потайки, вночі, перепоховав загиблих на сільському цвинтарі. На надгробному хресті для конспірації вказав лише єдине прізвище, щоб не привернути до братської могили уваги відповідних служб і «стукачів».

Після цієї трагічної події восени 1946 року люди, які мали вдома малюнки Степана Радиша, зі страху поспалювали їх. Так само вчинили і його родичі. Уціліли лише поодинокі роботи. Можливо, у когось вони збереглись. Якщо таке сталося, просимо повідомити про це редакцію «Голосу України». Цим ви допоможете відновити пам'ять про мужню й обдаровану людину, яка наближала незалежність України, і заплатила за неї своїм молодим життям.

Івано-Франківська область.

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, «Голос України»

АМЕРИКАНЕЦЬ РОЗРАХОВУЄ ТІЛЬКИ НА СЕБЕ

Погляд зблизька

Розповісти про Америку непросто — все це треба бачити, мало того — відчути на собі. Бо як, приміром, передати те дивне відчуття, яке охопило мене у взуттєвій секції найбільшого універмагу в Акроні (штат Огайо). Продавець, дізнавшись якого розміру і якої фірми покупець бажає кросівки, поспішає з цілим оберемком коробок і в буквальному значенні слова взуває тебе з усмішкою на обличчі — чи підходить? Щось не подобається — відкриває іншу коробку. Зізнаюся, мені якось ніяково стало, бо хіба я каліка, що мене взувають? Та мої американські друзі мене заспокоїли: «А його (тобто продавця — В.К.) ніхто тут не тримає. Може підшукати й інше заняття, де не треба приміряти взуття іншим». І коли я нерідко сьогодні чую від колег, що їм мало платять (а їм справді платять мізер — 25—30 американських доларів щомісяця за нинішнім комерційним курсом карбованця), то кажу на те: «А чого ви не йдете туди, де зарплата вища, значно вища? Хіба вас тут прив'язали?» Втім, то вже наші проблеми, якими американці, будемо відверті, не дуже переймаються. І, очевидно, правильно роблять. Бо, перефразовуючи відому комсомольську пісеньку недавніх часів, американці передусім думають про свою батьківщину, про свій народ, а потім — про інших. То ми ще донедавна хотіли ощасливити «світлим майбутнім» усю планету, а самі потрапили в таку яму нечуваних проблем, з якої ще довго будемо вибиратися. В Америці мені не раз доводилося чути, причому від різних людей: «Ми розуміємо ваші труднощі, ми готові вам допомогти. Але передусім ви маєте допомогти самі собі». Справді-бо: те, що маємо зробити самі, ніхто за нас не зробить. Ані Америка, ані Росія, ані Польща, хоч би як добре вони до нас ставилися.

І передусім поважати одне одного, поважати власну державу, її символи, що бачиш, відчуваєш у США на кожному кроці. Так, не обходиться і без того, щоб американці не пустили якусь іронічну шпильку на адресу свого президента чи порядків у їхній країні. Але щоб сказати щось зневажливе про них — такого я ніде не чув. Бо зневажливо відгукуватися про свою країну, її народ — то зневажати передусім самого себе.

У Телмеджі, містечку в штаті Огайо, я звернув увагу на одну деталь: на багатьох могилах місцевого кладовища майорять смугасті державні прапори. Біля скромних надгробків. І як це контрастує з тою відвертою наругою над державною символікою у Сімферополі чи Донецьку. Згадаймо хоча б, як віце-мер Донецька Болдирєв заборонив використовувати державну символіку в дні святкування 50-ї річниці визволення міста від німецько-фашистських загарбників.

Чи можливе таке в Америці? Думаю, що жодному урядовцеві не спало б і на думку. А вже про якісь такі дії нічого й казати. Бо Америкою править закон, а не чиновник.

Звісно, є там і такі, що не в ладах із законом, і кримінальні злочинці, але загалом американець вихований у повазі до закону. Я бачив, як наш добрий приятель Томас Вебб поспішав до припаркованої машини на вашингтонській вулиці, щоби знову кинути кілька центів в автомат, бо оплачений час за стоянку закінчувався. А ще раніше ми запізнювалися на концерт Клівлендського симфонічного оркестру, проте Томас ніде не перевищив швидкість, не порушив правила дорожнього руху. Закон для американця, котрий поважає себе, — понад усе.

Не знаю, чи то вже так збіглося, чи то залежало від добре продуманої наперед програми нашого тритижневого перебування в Америці, але ми ніде не потрапляли в чергу. Хіба що під час посадки на літак. Проте щоразу та черга швидко «розсмоктувалася», тобто зникала в салоні сучасного «Боїнга». Та ще одного недільного дня простояли хвилин десять-п'ятнадцять в одному з ресторанчиків у Санта-Фе, заки нас посадили за звільнений столик і принесли сніданок. Але Санта-Фе належить до тих американських міст, які постійно приваблюють туристів. І в неділю їх збирається особливо багато. Щоб походити по невеличких сувенірних крамничках і картинних галереях, з яких тут складаються цілі мистецькі квартали, побувати в Індіанському національному музеї, послухати пісні й подивитися танці аборигенів, посидіти з друзями чи рідними у зробленій під старовину кав'ярні, помилуватися на мистецькі вироби індіанських майстрів. А, можливо, і щось придбати на згадку. Звісно, коли є зайві гроші, бо всі ці екзотичні речі доволі дорогі.

Ага, ледве не забув — ще раз стояли в черзі. Також недільної днини, у відомому на всю країну паркові «Опріленд» у Нешвіллі, щоби проплисти на катамарані водяною трасою, зробленою під гірську річку — з кам'яними порогами, крутими поворотами і навіть — водоспадами.

Американці не звикли до черг, як ми до більш-менш пристойного комфорту. Вони бережуть свій час — і ніде не хочуть його марнувати. Скажімо, там, в Америці, можна зняти гроші (звісно, якщо вони є на вашому рахунку) в першому-ліпшому містечку, навіть не виходячи з автомобіля. Досить під'їхати до касового автомата, відкрити віконце автомобіля, вкласти свою електронну кредитну картку, набрати відповідну цифру — і забирай потрібну готівку. Чи коли спізнюєшся на роботу або на ділову зустріч, а хочеться перекусити, то не обов'язково заходити до «Макдональдсу» або «Такобелу». І багато американців, особливо вранці, цього не роблять. А під'їжджають до мікрофона, прилаштованого на вулиці біля закусочної, роблять замовлення. А вже через двадцять-сорок метрів далі зі спеціального віконечка забирають каву чи «коку» із сандвічем. Усе це робиться блискавично швидко — протягом двох-трьох хвилин.

Пригадуєте старий анекдот, у якому наш співвітчизник запитує американця, з якої пори в їхніх магазинах з'являються свіжі полуниці. А той спокійно відповідає: «Зранку, як відчиняють магазин». Саме цей «бородатий» анекдот спав мені на думку, коли зайшли до продуктового супермаркету в Альбукерке, що в штаті Нью-Мексіко. Асортимент овочів і фруктів, як й іншої продукції, справді вражає. Причому є тут не тільки те, що росте в Америці, а й далеко за її межами. У свіжому вигляді. І, звісно, за цінами, доступними для американців. І це в штаті, де навкруги — кам'яниста земля, випалена південним сонцем.

Безперечно, Америка має чимало внутрішніх проблем, які на перший погляд для приїжджої людини і непомітні. Це і проблеми, пов'язані з безробіттям, і одвічний конфлікт між «батьками й дітьми» (пригадую, як Сі-ен-ен постійно подавала репортажі з Лос-Анджелеса, де судили хлопця, котрий убив своїх батьків), та й дедалі зростаючий імміграційний потік завдає немало клопотів. Але людина, яка має більш-менш гідну постійну роботу, може спокійно реалізовувати свої плани.

Потрапити на засідання американського сенату чи палати представників конгресу, мабуть, легше, ніж припаркувати автомобіль на вашингтонській вулиці, де тисячі машин стоять впритул одна біля одної. Для того, щоб одержати пропуск на балкон залу, де йдуть дискусії і приймають американські закони, досить було показати свою візитну картку. Побачивши подив, американці, які були зі мною, напівжартома сказали: «У нас влада для народу, а не народ — для влади».

Можливо, саме тому в Америці, коли ви ненароком когось зачепите ліктем або наступите на мізинець, то не почуєте звичного: «Тобі що повилазило?», а спокійно-винувате: «Екскюз мі!» Уявляєте, ви виявили ненароком нечемність, а людина вибачається! Ще й приємно вам усміхається: мовляв, нічого страшного — з ким не трапляється. Американець, як правило, усміхається й каже «О'кей!». Навіть тоді, коли в нього далебі не все гаразд і зовсім не до сміху. Це в його природі, менталітеті.

«Предки нинішніх американців — це колишні ізгої, котрі не могли пристосуватися до умов, у яких виросли. І тому приїхали сюди. Так, вони — страшенні індивідуалісти, думають тільки про себе. Але й надіються лише на себе», — почув від одного з американських знайомих.

Та й ми ще донедавна хором співали «Не жди рятунку ні від кого, ні від богів, ні від царів...» Але сподівалися на манну небесну та ленінські «передбачення». І тепер більше надіємось на «доброго дядька», ніж на самих себе. Отож ті з рабською запопадливістю готові на колінах повзти до «зореносного» Кремля, ті — знімають шапку під статуєю Свободи за океаном.

Але прохачів і рабів ніхто не шанує. Навіть ті, перед ким вони так догідливо вислуховуються.

Американець завжди розраховує тільки на себе.

Нью-Йорк — Клівленд — Нешвілл — Санта-Фе.

Борис ВАСИЛЕНКО, політолог

ЯК ЗАПОВНИТИ «ВАКУУМ БЕЗПЕКИ»,

або Крок, що наближає Україну до інтеграції в Європу

Закінчення «холодної війни», припинення існування Варшавського договору та розпад СРСР призвели до краху біполярної системи, що визначала хід світових подій після другої світової війни. Непрості часи настали й для НАТО. Зник противник, для стримування якого, власне, і створювалась Організація Північноатлантичного договору. Перед НАТО постало завдання пошуків нової мети свого існування і нових функцій.

Драматичний розвиток подій у колишній Югославії загострив увагу до проблеми «вакууму безпеки», що утворився в зоні Центральної і Східної Європи. Перед державами — колишніми членами Варшавського договору та новоствореними державами Східної Європи постало завдання — гарантувати безпеку в принципово нових умовах. Частина з них — країни Вишеградської групи та Балтії — вбачають вихід для себе в якнайскорішому приєднанні до НАТО та ЄС. Не останнім мотивом у таких намаганнях був розрахунок на швидку економічну інтеграцію до євроструктури та вигоди, яких сподівалися ці країни.

Намагання щодо форсованого вступу цих країн до НАТО наражалися в 1993 році на дедалі більшу протидію з боку Росії. У її правлячих колах перспектива наближення Північноатлантичного альянсу до кордонів країни викликала категоричне неприйняття. З початку осені 1993 року позиція Москви щодо перспективи входження країн Центрально-Східної Європи до НАТО стала більш жорсткою.

Саме за таких обставин Сполучені Штати, які відіграють найвпливовішу роль у визначенні майбутнього НАТО, виступили з ініціативою «Партнерство заради миру». Фактично, програма «Партнерства» являє собою компроміс між бажанням країн Центральної та Східної Європи приєднатися до альянсу та намаганнями його членів уникнути погіршення відносин з Росією, що, на їх думку, послабило б позиції реформаторів у Москві.

10 — 11 січня 1994 року на самміті країн — членів Північноатлантичного альянсу в Брюсселі був прийнятий рамковий документ «Партнерство заради миру». Згідно з рішенням самміту запрошення до участі у програмі «Партнерства» поширювалось на всі європейські країни, в тому числі й на нейтральні.

8 лютого цього року міністр закордонних справ України Анатолій Зленко поставив свій підпис під програмою «Партнерство заради миру». Слід зазначити, що Україна приєдналась до «Партнерства» першою серед країн СНД. Виступаючи після її підписання, глава українського зовнішньополітичного відомства заявив: «Схвалюючи програму «Партнерство заради миру», Україна підтверджує свої фундаментальні політичні пріоритети і вибір на користь повернення до Європи, від якої ми були штучно відокремлені, та приєднання до сім'ї європейських народів».

Які ж можливості відкриє перед Україною приєднання до «Партнерства»?

Участь у програмі «Партнерство заради миру» дозволи досягти більшої відкритості, підвищить ступінь довіри військово-політичних відносинах, сприятиме змінам на краще у стосунках керівництва НАТО і України.

Приєднання до «Партнерства» відкриває перед Україною можливість підключитися до різних сфер діяльності НАТО, полегшить завдання структурної перебудови та модернізації Збройних Сил, наближення їх до стандартів НАТО.

Програма передбачає співробітництво у навчанні та тренуванні військ, підготовці їх до проведення операцій в рамках ООН та НБСЄ з метою підтримання миру, пошукових, гуманітарних операцій і т.ін.

Одним із принципів «Партнерства заради миру» є індивідуальний підхід до кожної країни-учасниці. Робочий план, що його має розробити Україна, відповідатиме її національним інтересам і можливостям з фінансування необхідних перетворень у Збройних Силах і проведення навчання, тренувань, спільних маневрів.

Програма «Партнерства» передбачає можливість консультацій НАТО з активними учасниками у разі постання прямої загрози їхній територіальній цілісності, політичній незалежності чи безпеці. Можливість таких консультацій, безумовно, сприятиме зміцненню безпеки України.

Розширення та зміцнення співробітництва в галузі безпеки є неодмінною передумовою для поступової інтеграції України до євроструктур. Етапною метою на цьому шляху має стати отримання Україною статусу асоційованого члена ЄС. Звичайно, це стане можливе лише в разі успішного проведення ринкових реформ і стабільного розвитку країни на шляху демократії.

Ідеалом, якого прагне Україна, є загальноєвропейська система безпеки.

Як підкреслив А.Зленко у виступі після підписання «Партнерства заради миру», Україна розглядає цю програму, як «вулицю із двостороннім рухом». Адаптуючись до стандартів НАТО, Україна очікує, що зрештою «НАТО повинна невідворотно змінити свою суть в процесі співробітництва з партнерами». Саме це, на думку міністра закордонних справ України, дозволить НАТО «грати основну роль у новій архітектурі європейської безпеки та стати її основою». Саме у такій системі безпеки Україна прагне знайти своє місце.

Валерій КОРОЛЬ, Ігор МЕЛЬНИЧУК, офіцери прес-служби МО України (спеціально для «Голосу України»)

САРАЄВО. ВІЙНА. УКРБАТ

САРАЄВО... Без повідомлень про розвиток подій у столиці Боснії та Герцеговини не обходиться жодна інформаційна програма...

Сараєво... Назва цього у минулому одного з найкрасивіших міст планети, де 10 років тому лунали олімпійські гімни, сьогодні асоціюється з такими поняттями, як розруха, насильство, голод, смерть...

«Сараєво», — чуємо ми повсякчас і перш за все згадуємо, що на тій багатостраждальній землі несуть нелегку службу наші земляки — офіцери та солдати окремого спеціального батальйону миротворчих сил ООН.

На минулому тижні закінчилася чергова ротація особового складу українських «голубих касок». Повертаються в Україну ті хлопці, в яких закінчився термін служби. Їхнє місце посіли воїни-добровольці, що пройшли крізь густе сито відбору. Саме у цей період у Сараєві побувала група українських журналістів, у складі якої були і спеціальні кореспонденти «Голосу України».

...Аеропорт Сараєва — найнебезпечніше місце. Тут майже весь час чути постріли і чи не щодня гинуть люди.

Війна пролунала миттю. Тількино залишили «Іл-76» українських ВПС, перебігли льотне поле і сховались від снайперів за насипом з червоної глини, як одна за одною десь поруч з аеропортом розірвалися дві міни. Це примусило зовсім іншими очима подивитися на те, що діється довкола. Це — не кіно, це — війна...

Командир батальйону підполковник Володимир Кацеруба, заступник командира з озброєння майор Іван Петков, командир роти майор Володимир Хоменко, командир взводу старший лейтенант Ігор Стефанів, старшина роти старший прапорщик Віктор Шастун, рядові Тимур Ткаченко, Сергій Савонькін та інші хлопці приїхали на цю війну. Приїхали, аби своєю присутністю та діями максимально стримувати ворогуючі сторони, а ще — водити конвої з гуманітарною допомогою для цивільного населення, яке потерпає від нестатків, забезпечувати ремонт електромережі та систем водопостачання тощо. І робити це так само старанно, самовіддано і не рахуючись із небезпекою, як робили це їхні попередники — майор Юрій Міклашеста, старший лейтенант Павло Степанов, старший прапорщик Олександр Молчков, капітани Ігор Булгаков, Дмитро Баранов, рядовий Ігор Коваль — усі українські миротворці. Оцінку їхнім діям на наше прохання дав командуючий миротворчими військами ООН сектора Сараєва французький бригадний генерал Андре Субіру:

— Український батальйон — один з кращих у секторі. Його бійці встановили міцні зв'язки з місцевим населенням. Особливо це має значення і корисно при виконанні завдань у районі Жепи, де блоковане мусульманське населення. Там стоїть українська рота. І те, що в цьому місці панує мир і спокій, значною мірою заслуга українців.

Стриманість і лаконічність у словах бойового генерала. Але й цього більш ніж досить, щоб побачити — наші хлопці на місці.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

•

Докладніше про діяльність українського миротворчого батальйону, про те, як живуть і служать наші земляки у Сараєві, читайте в наступних номерах газети.

«Я ОПТИМІСТ І ЖИВУ В ЗЛАГОДІ З ТИМ, ЩО СПОВІДУЮ»

Президент концерну «Правекс» Леонід ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ

про себе і про вождів, про щастя й нещастя, про те, що таке добре й що таке погано

Я СЕБЕ ПІД ЛЕНІНА НЕ ЧИЩУ...

Сьогодні ми вже чимало знаємо про страхіття радянського соціалізму. Одна з його граней та, що ми ніколи нічого не відали про справжнє життя своїх керівників: народу просто було заборонено вдаватися у такі тонкощі.

Буття уже першого керівника нашої держави було далеке від нормального людського життя. У нього не було друзів, не було жодних емоцій, окрім партійних, не було нормальної сім'ї, не було дітей. Гадаю, у наш час, виходячи з демократичних стандартів, його ніколи не обрали б президентом ні однієї цивілізованої країни. Оскільки він не викликав би позитивних емоцій навіть за всієї зовні позитивної спрямованості своєї політичної діяльності. З елементарного уявлення про приватне життя того чи іншого лідера можна абсолютно точно судити, хороший він чи поганий як людина. Тому що, будучи великим політиком, розумною чи навіть дуже розумною людиною, він має бути хорошою людиною. Тобто повинен мати нормальне особисте життя, любити свою сім'ю, мати дітей (вважаю — обов'язково). У будь-якому разі всі ці почуття людини він має звідати. Адже ще древні говорили: просто чоловік і просто жінка — ще не людина. Чоловік плюс жінка — це вже ціле, а коли така сім'я складається з трьох, чотирьох, то цінність цієї людини ще вища.

Особистість нормально формується лише за нормальних сімейних умов. І, звичайно, коли вибиратимемо нового президента нашої країни, ми не повинні залишати поза увагою і ці обставини. Дуже сумно, якщо цю проблему у нас не будуть обговорювати люди.

НАЙЩАСЛИВІШІ РОКИ Я ПРОЖИВ ЗА СОЦІАЛІЗМУ

Останні роки підприємців в Україні дедалі частіше сприймають як нормальних людей. А коли є люди, котрі й мене вважають нормальною людиною, а не паразитом на тілі суспільства, то для них я можу з задоволенням повідомити, що я — жонатий, що в мене є діти, що у мене хороша сім'я, хоча бізнес і піддає її серйозним випробуванням. Сподіваюся, що я хороший сім'янин, і все це разом узяте дає мені можливість нормально займатися бізнесом.

Чи щасливий я по-людськи і чи може взагалі бути щасливою така людина, як я? Тут уживаються дві протилежні тенденції. З одного боку, я, звичайно, щасливий. Тому що я — вільна людина, маю змогу думати й говорити, що хочу, чинити так, як вважаю за потрібне, і реалізовувати всі свої плани, навіть найсміливіші. Це дає мені відчуття свободи і, звісно, щастя. Але, з другого боку, коли говорити про буденне життя, то найщасливіші роки я прожив за соціалізму.

Я спілкувався з середніми — за нашими мірками, можливо, солідними комерсантами з колишньої НДР, і вперше ця думка пролунала в устах одного з них, теж кандидата наук, колишнього наукового співробітника, а нині — ділера однієї з найбільших світових фірм. Втім, і я сам так думаю. Тому що за соціалізму у мене були друзі, багато вільного часу. І щоденні проблеми не були такими глобальними.

Треба було лише працювати, розв'язувати якийсь мінімум завдань для того, щоб загалом бути на хорошому рахунку. І відпочивати до запаморочення, тому що 48 днів відпустки, які належали мені як викладачеві, треба було ще мати талант висидіти. До речі, мені це ніколи не вдавалося, і після двох тижнів відпочинок перетворювався на роботу. Мене завжди ці відпустки дивували.

Але з другого боку, це було безтурботне життя. У 1989 році я придбав, позичивши трохи в родичів, першу в своєму житті автомашину, мав на той час престижну посаду заступника проректора Київського університету з науки. Зарплату отримував на рівні міністра, мав певний вплив у найбільшому вузі республіки і вважав, що досяг у житті багато чого, оскільки з моєї посади (а я кар'єрист) багато хто вважав за честь іти на пенсію. А я лише починав. Мені тоді було трохи більше тридцяти. Моя влада поширювалася на досить значний за суспільним становищем контингент — 2100 штатних кандидатів і докторів наук, а з сумісниками — близько семи тисяч чоловік. І я вважав, що це дуже багато для людини, котра не має жодних родинних зв'язків (я виховувався без батька), був переконаний, що це моя особиста заслуга, й у душі радів і пишався. На той час, обмінявши квартиру, переїхав до престижного району. Взагалі це були щасливі роки, тому що я мав можливість багато часу приділяти дітям, сім'ї, займався наукою і вважав, що досяг у житті уже всього.

...АЛЕ СЬОГОДНІ Я ТЕ ЖИТТЯ НЕНАВИДЖУ

Що ж стосується сьогоднішньої моєї діяльності, то це, насамперед, скажена робота. Три роки я практично не був у відпустці. Це властиво всім комерсантам, котрі почали бізнес і намагаються поставити його на тверду основу, бо всюди, у всьому світі він робиться за одним неписаним законом: не працюєш лише коли спиш. Хоча й уві сні іноді приходять дуже цікаві думки, особливо коли думаєш про одне й те саме.

Будь-який бізнес, навіть найстабільніший, завжди пов'язаний з особистістю. І коли особистість перестає займатися справами, то бізнес може дати тріщину. Нехай це корпорація «Дженерал моторс» чи просто ларьок з продажу ганчір'я. І те й друге вимагає постійного. щоденного й щогодинного опікування конкретного комерсанта, напруженої, виснажливої роботи.

Якщо повернутися до минулого життя, то в ньому у мене залишалась одна проблема. Не можна було проявити самостійність, не можна було сказати те, що ми говоримо сьогодні, і, звісно, завжди було присутнє почуття невдоволення через неможливість повністю реалізувати себе як особистість. Хоча коли бути до кінця відвертим, то гадаю, що з рабського стану я повністю так і не вийшов і навряд чи зможу вийти, бо сформувався ще в тій системі. Тепер усе, що роблю, ґрунтую на досвіді мого минулого життя, хоч я його ненавиджу, адже доводилося служити дурням і самому прикидатися дурнем — це входило до правил тодішньої гри.

Треба було діставати квитки, замовляти готель, організовувати якісь прийоми, запитувати у начальника, як він почувається, усміхатися йому, обов'язково вітати його з усіма святами. А начальників, як і свят, було дуже багато...

Усе це мені довелося пройти, як «школу кар'єри». Це жахливо. І щоразу, коли доводилося робити над собою зусилля (а цього мене навчили вже в армії), я ненавидів себе. Адже треба було принижуватися, а я взагалі-то людина горда.

Ось такі були в мене суперечності. З одного боку — радість і насолода від спілкування з дітьми. З другого — проза життя соціалістичного кар'єриста, котрий прагне, всупереч усьому, до самовираження. На жаль, в колишньому житті досягти хорошої посади, навіть коли це судилося порядній людині, означало позбутися всіх

чи майже всіх нормальних людських якостей. І що вищий начальник, то менше він рахувався зі своїми підлеглими, то менше у нього залишалося совісті, честі. Я, звісно, рано чи пізно теж став би такою людиною.

ЛЮБЛЮ РОБИТИ ПОСЛУГИ. ЦЕ ОСНОВНИЙ ПРОФІЛЬ НАШОГО КОНЦЕРНУ

У трьохтисячному колективі нашого концерну в мене практично немає підлеглих, коли не говорити про керівників підприємств, яких лише в Києві вже до десятка. Але що значить підлеглі? Я для них — як методичний центр: мої ідеї, моє бачення перспектив. Ось для цього я їм і потрібен. А виконавці є кращі за мене. Ніхто з керівників високого рангу просто так від нас не йшов. Гадаю, в цьому розумінні зі мною працювати легко.

Принципи, ідеологія нашого концерну на тому й стоять, що ми маємо надавати повний комплекс послуг нашому клієнтові. Це наш головний профіль. У наших супермаркетах хороший сервіс, у нас продавці усміхаються й терпляче показують товар. У нас добре обслуговують клієнтів у банку, страховій компанії та в багатьох інших підрозділах. До речі, ми дозволяємо офіціантам у наших ресторанах брати чайові, якщо в клієнта є бажання в такий спосіб віддячити за усмішку, доброзичливість, висококласне обслуговування і коли, звичайно, це не стосується прибутку підприємства.

Вважаю, це правильно. Але хамство не терплю. Я його ненавиджу, тому що все моє дотеперішнє життя в цьому хамстві й минало. Тому терпіти не можу державних чиновників, котрі як особистості, як спеціалісти в більшості випадків нічого не варті й роблять усе для того, щоб нечесним шляхом отримати чайові, паразитуючи на тих проблемах, які самі й створюють.

Що ж стосується мене теперішнього, то можу сказати, що я живу в злагоді зі своєю совістю, в гармонії з тим, що роблю, і тим, що сповідую.

Хоча, сам розумію, працювати зі мною важко. Тому що я вимогливий до інших так само, як і до себе. Чинити так мене змушує життя, бізнес. Інакше не виживемо в країні, де податок від прибутку в певному виді діяльності перевищує дев'яносто відсотків, де дуже часто постанови Кабінету міністрів, Верховної Ради, укази Президента й закони дивляться назад і ущемляють права не лише підприємців, а й рядових громадян.

НАШ МЕНТАЛІТЕТ І НАШІ ДІТИ

Моє нинішнє приватне життя... Діти, яким чотирнадцять і п'ятнадцять років і яких я дуже люблю, дружина, за якою упадав п'ять років, перш ніж вона згодилася вийти за мене заміж. Вони були й залишаються моїм головним стимулом у житті.

Та сьогодні є і дуже серйозні проблеми в нашій родині, про які я постійно думаю. Головна стосується дітей. Вона давно уже існує на Заході, а тепер постала й у нас — не дати дітям розбеститися, привчити їх до праці, закласти у їх мізки ідею: добробут, багатство можливе лише шляхом виснажливої праці (але любимої). На Заході, розв'язуючи цю проблему, дітей намагаються якомога швидше відірвати від батьків, вони порівняно рано починають жити на власні кошти, вчаться чи працюють. Одне слово, самі виживають.

З нашим менталітетом ми маємо дещо інше уявлення про щастя дітей. Усім нам хочеться запхати в них якомога більше всього (матеріальних цінностей — насамперед). І я, звичайно, старатимуся зробити все, щоб вони якомога раніше пішли в самостійне життя.

САУНИ І СТО ГРАМІВ ЗАЛИШИЛИСЯ В МИНУЛОМУ ЖИТТІ

Протягом останніх трьох років я закінчую роботу близько десятої години вечора. Але якщо раніше я був на роботі вже о дев'ятій ранку, то тепер дозволяю собі прийти на десяту або навіть трохи пізніше. У всьому іншому — ніяких послаблень собі не даю. Навпаки. Збільшив час на зарядку, щодня пробігаю звичні сім кілометрів. Це єдине, що дає мені можливість завжди бути в формі, інакше не витримав би навантаження, що взяв на себе.

Сауни, басейни, ресторани і сто грамів як спосіб розслаблення також залишилися в минулому житті. Нічого цього сьогодні немає. Саун з тієї причини, що у нас немає хороших, а пити я не можу собі дозволити, тому що наступного дня можу підписати не той фінансовий документ і тим самим завдати непоправної шкоди підприємству, адже щодня я підписую документи з цифрами у кілька мільярдів і приймаю рішення з найбільших контрактів.

І вільного часу в мене практично немає. Який там театр, які концерти! Ми живемо в стані війни! Щодня змінюються умови бізнесу! Тільки ретельне врахування всіх цих обставин дасть можливість нам сьогодні існувати, що й є найголовнішим.

Єдині вільні півдня в мене — у неділю.

Ніякого іншого вільного часу в мене немає. Це життєва необхідність. І всі мої компаньйони, приблизно чоловік двадцять, працюють за таким же режимом.

В основному з компаньйонами мені й доводиться спілкуватися. І мені це приносить задоволення. Якщо раніше в мене були деякі звички: можна було в певному товаристві посидіти, випити, поговорити про політику, то сьогодні я розцінюю це як порожні розмови, в яких не маю можливості брати участь. Я займаюся досить конкретною справою, заробляю гроші й створюю нові робочі місця, створюю, якщо бажаєте, якісь відносини в нашому суспільстві, нові перспективи. Мені ніколи витрачати час марно.

Ті симпатії, котрі я відчуваю до конкретних людей, я зберігаю й досі, деяких друзів мені хочеться часто бачити. Але я живу в зовсім іншому світі, «за кордоном», живу за правилами повністю ринкової економіки.

Сьогодні я викроїв час, щоб поділитися цими міркуваннями з однією метою: Україна може розраховувати в майбутньому лише на чесних підприємців і політиків з підприємницького середовища, і люди мають знати, що у них нормальні обличчя, нормальна психологія і нормальні уявлення про родину, обов'язок, честь і гідність. Можливо, комусь може здатися, що я надто самовпевнена людина, але ж без цього не буває бізнесмена.

Записала Людмила ШУШУРІНА.

На знімку 1987 року: це було недавно, це було так давно — Л.Черновецький з дітьми у «найщасливіші роки» свого життя.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, «Голос України»

ПРИВАТИЗОВАНИЙ РАЙ,

або Чого треба остерігатися всім повіям світу

Найбільший з найбільших цілителів людства «усіх часів і народів» живе в Дніпропетровську. Це — Верховний жрець богині Бетвіктони, святий отець Симеон, в миру Семен Вікторов.

Популярність цілителя на сторінках місцевих газет та екранах телебачення, а також і загадковість та неповторність його вчення, яке називається бетвіктонізмом, досягли нині таких меж, що й ми ризикнули запросити цього чоловіка у свої співрозмовники. З невеликим, правда, застереженням: читачам залишаємо вибирати, як сприймати усе, що говорить і стверджує Семен Віталійович.

Дивина — та й годі!

— Для початку, будь ласка, поясніть суть свого вчення.

— Усі відомі й забуті вчення, створені до мене, приваблюють тим, що прагли однаковісінького щастя для всіх одразу. Я дійшов висновку, що така мета недосяжна і нездійсненна. Не випадково в історії людства ще нікому, в тому числі й більшовикам, не вдалося ощасливити всіх без винятку. Тому я обгрунтував своє вчення — бетвіктонізм, яке говорить про потребу, ймовірність й реальність домагатися щастя для себе кожною людиною зокрема. Це наука, як стати щасливим у натовпі. А якщо кожен у натовпі зможе самотужки спізнати щастя, то виникне натовп щасливих, і це буде не натовп, а суспільство, прийнятливе для всіх.

Згідно з бетвіктонізмом, світом править не чоловіче начало, а жіноче, яке я називаю богинею Бетвіктона. Згадку про цю богиню я знайшов у книзі пророка Ієремії, глава 44, вірші 17—19. Культ богині Неба, як Біблія нарекла мою богиню Бетвіктону, усталився ще за тисячу літ до Різдва Христового. А згодом віруючі сказали пророкові Ієремії, що коли вони молилися богині Неба, то були «нагодовані й щасливі, і біди не знали й не бачили». А «як перестали кадити богині Неба і узливати їй узливання, гинемо від меча й голоду». Отож вихід з теперішнього становища вбачаю у тому, щоб молитися богині Бетвіктоні. Лише тоді ми станемо нагодованими і щасливими.

Шкода, що тільки позаминулого року діждався змоги відкрито проголосити, що існує нова релігія — бетвіктонізм. Мною зацікавилися засоби масової інформації, і невдовзі телефільм, повністю присвячений мені та моїй богопослушній діяльності, здобув приз на міжнародному телефестивалі. Відтоді про мене довідалися на Заході, а потім і в усьому світі.

— А ви ще й генеральний директор виробничо-доброчинного центру «Бетвіктон», діяльність якого навдивовижу розмаїта...

— Центр «Бетвіктон» я заснував при товаристві Червоного Хреста, звідси і його призначення — служити фізичному та моральному оздоровленню людини. Щодо лікування хворих, то воно залежить від спільних зусиль лікаря і хворого, а цього багато хто якраз і не хоче збагнути. Зумієш зосередити власні внутрішні сили, тоді тільки й видужаєш. Приміром, болить голова, то коли ковтаєш таблетки, клади перед собою мальований знак Бетвіктони, вдивляйся у певну його точку і повторюй як молитву: «Біль минає, Бетвіктон, біль минає, Бетвіктон».

Чи страждають від сексуальної безпомічності чоловіки, і їм приписують певні препарати — знов-таки, приймаючи, треба заклинати: «Я зумію, Бетвіктон, я зумію, Бетвіктон». Або глибоко, до розчарування і безнадії, переживають від невпевненості у собі жінки — для них теж є формула самопереконання: «Я гарна, Бетвіктон, я приваблива, Бетвіктон». Мені і не злічити, скількох нездужих та спраглих вдалося вилікувати.

— Семене Віталійовичу, доречно розповісти й про навчальні курси порядних дівчат, відкриті вашим доброчинним центром.

— Справді, на весь світ я проголосив про створення єдиного на планеті товариства дипломованих порядних дівчат «Бетвіктонка». Всі дівчата народжуються порядними, але непорядними їх робить дійсність. І застерегти від розбещеності ніщо не в змозі, крім науки й віри. От я і вчу дівчат бути порядними, видаючи їм відповідні посвідчення-дипломи. В результаті до нас у Дніпропетровськ унадилися престижні женихи — діти і внуки мільйонерів із США, Канади, Англії та інших країн. Ми вже видали заміж за мільйонерів більш як чотири сотні порядних наречених, і вони стали хранителями родинних вогнищ. Хіба це не мій подвиг? А він же не один.

— Які ще подвиги у вашому активі?

— На Монастирному острові Дніпра я відкрив родовище райського каменю — бетвіктониту. Одразу почали прибувати сюди звідусіль грішники, бо завдяки райському каменю будь-яка людина, незалежно від кількості й тяжкості скоєних нею гріхів, може потрапити до раю.

Виник ажіотаж серед бажаючих опинитися обов'язково у раю, і, тому за велінням богині Бетвіктони, з якою підтримую систематичний зв'язок, я приватизував рай. Хоче хто завчасно забезпечити собі місце там, будь ласка, квадратний метр райської площі коштує лише кілька мільйонів доларів. І згоден максимальний податок сплачувати в казну незалежної України.

Нині я більше віддаю своїх сил боротьбі за високу моральність і духовне очищення блудних і потерпілих від безволля та диявола. Я, скажімо, адресував своє прокляття всім повіям світу і попередив їх: якщо вони не повернуться в лоно цнотливості, стриманості і порядності, то їх не мине страшна кара богині Бетвіктони. І от уже більше сорока тисяч повій у всьому світі покинули огидне ремесло і стали коханими жінками для своїх єдиних обранців, лише їм даруючи свої принади і чари. А сорок тисяч — не межа.

Щойно я попередив злочинців усіх мастей про те, що у 1994 році на них чекають великі неприємності, якщо не облишать красти, грабувати, насилувати і т. д. Я закликав злочинців у масовому порядку прийти з повинною в органи правосуддя. Причому добровільно прийти з усім награбованим майном. І все це передати в Національний банк України. Вже зафіксовано перші випадки признань і розкаювань. На жаль, це ще не стало системою, але я не сумніваюся, що таких випадків ставатиме дедалі більше.

— В одній з місцевих газет якось прочитав, що ви мрієте про Всесвітнє Королівство Бетвіктонію. Це прагнення деяким моїм колегам уже дало підстави порівняти «імперські» наміри з намірами Жириновського...

— Знаєте, то велика честь для Жириновського. Хоч мій батько також був юристом. І не рядовим, а молодшим лейтенантом НКВС, але на цьому і закінчується наша схожість. Я завжди казав і кажу про єдине миролюбне, високодуховне і добропорядне королівство співдружності держав світу, яке нарешті гарантувало б умови бути щасливим сповна кожному на землі, хто цього щиро волітиме, не лякаючись тяжкої праці.

— Гаразд. Та ось своїми методами роботи в оздоровчому центрі «Бетвіктон» ви даєте привід порівнювати вас і з Кашпировським. Чи знаєте про це?

— І знайшли, даруйте, з ким мене плутати! Помиляєтеся, якщо думаєте, що це гріє моє самолюбство. Навпаки, гнітить і кривдить. Як Жириновському, так і Кашпировському до мене далеко. Та якщо Бог любить трійцю, я згоден бути в даному списку третім. Але тільки вершиною, найбільшим з найбільших зцілителів-чаклунів людства усіх часів і народів. Бо це ж так і є.

— Дякую за розмову!

— Спішу повідомити, що я із своїм вченням і богинею Бетвіктоною завжди до послуг України і читачів газети «Голос України». Якщо у читачів виникнуть свої запитання до мене, відмінні від запитань кореспондента, я завжди готовий відповісти на них.

Фото Анатолія КРАСНОЖОНА.

Людмила КОХАНЕЦЬ, «Голос України»

ВІД ГЕНІВ НЕ СХОВАЄШСЯ І В РАПО

Спочатку рекомендуємо: дід Анатоль, Анатолій Васильович Горобець, — чаклун у четвертому поколінні. Як сам зізнається, на вибір професії вплинули: спадковість, наявність у біографії трьох клінічних смертей і тривале мешкання на Далекому Сході. Ворожбитську династію заснував його прадід по материнській лінії. Сімейні легенди передають, що за фаховою майстерністю не було йому рівних в усій окрузі. Ще професійніше працювала його донька, себто бабуся Анатолія Горобця. Ті ж самі легенди оповідають, що чаклували його предки з доброю метою, тому покинули цей світ без ускладнень. Ті ж, хто служить злу, не можуть, як усі, померти — аж доки не висвердлять дірку у стелі, здригаються їхні тіло й душа у конвульсіях (така жахлива смерть — професійні витрати злого чаклунства). Сам дід Анатоль порівняно недавно й зовсім випадково дізнався про свої чаклунські здібності. Був професійним військовим, після відставки працював, за власним визначенням, маленьким начальничком у РАПО. Якось лікувався у Трускавці і знічев'я забрів на виступ заїжджого екстрасенса. Той відразу звернув на нього увагу, попросив підійти після виступу. Поцікавився, чим курортник стурбований. А курортника мучив гнійний абсцес після ін'єкції: не великий, а все ж операція припадала якраз на наступний день. Екстрасенс здивувався:

— Операція? А чому не хочете сам себе вилікувати?

В свою чергу здивувався і співрозмовник: — Як це сам?

— А ось так — проведіть руками біля хворого місця, і все.

Анатолій Васильович розсміявся:

— Ну, дякую за рецепт.

А перед сном ще раз усміхнувся: веселий народ, оці екстрасенси. Проведіть, каже, руками...

Щоб зовсім себе збадьорити перед завтрашнім візитом до хірурга, Анатолій Васильович жартома повторив показаний жест. І заснув.

А прокинувся — нема абсцесу. Мов рукою зняло. І став Анатолій Васильович Горобець чаклуном — від генів, видно, не сховаєшся і в РАПО.

Щоб успішно займатися чаклуванням, каже дід Анатоль, мало мати талант до цього. Треба багато читати, весь час працювати над собою, одне слово, підвищувати кваліфікацію, як і в будь-якій справі. Анатолій Васильович не просто чаклун-самоучка. Він серйозно займався дослідженнями питань парапсихології у Київському медінституті, ставив досліди в лабораторії імунітету.

До своєї нинішньої професії ставиться без іронії, але легко дарує іншим скептичне ставлення до чаклунства. Пояснює це елементарною некомпетентністю більшості людей у сфері парапсихології. Віруючий. Але з церквою стосунки складні. Про них колись розповість окремо.

За професійною класифікацією належить до чаклунів- високочастотників: має право займатися проблемами, які ставлять перед ним люди, в тому числі й медичними. Для довідки: низькочастотники мають вужчу сферу впливу — яснобачення і ворожіння.

— Не ми обираємо шляхи, вони обирають нас, — вважає дід Анатоль. — На 90 відсотків людина запрограмована. Можна включатися в цю програму, але лише за умови зворотного зв'язку між парапсихологом і пацієнтом. Усі стадіонні сеанси — це насамперед таланොвито поставлені вистави. Крім того, масовість — добра річ для партійних зборів, а не сеансу чаклування.

До речі, питаннями парапсихології ще на початку народження СРСР серйозно займався наркомат безпеки. Є приклади і з новітньої історії: згадайте зв'язку Жириновський—Кашпировський. Отже, скепсис скепсисом, а в цьому, як сказала редакційна друкарка, щось є.

Можливості в діда Анатоля дуже широкі. Проте спеціалізується він у таких основних напрямах: піднесення життєвого рівня людини; зняття причини (хвороби, спричиненої ворожінням, відомої ще під діагнозом «пороблено»); визначення і зняття патогенних зон.

Хочете — вірте...

І найважливіше. Дід Анатоль, за свідченням пацієнтів, неперевершений фахівець у такій складній галузі, як кохання. Його перша книжка, що зовсім недавно побачила світ, так і називається «Кохання і чаклунство». (Між іншим, частину тиражу хтось поцупив ще «тепленьким». Видно, проблеми з коханням у суспільстві ще гостріші, аніж з ковбасою). Проти його любовних порад навіть найстійкіше серце не має імунітету: незчуєшся, як кохання обплутає твою волю густими тенетами.

Редакція суботнього випуску охоче надає місце порадам чаклуна. Одразу застерігаємо: дід Анатоль дає лише рецепти, пов'язані із добром. Хочете знати, як позбутися причин, — читайте поради діда Анатоля.

Поради діда Анатоля

Причина завдається індивідуально, тому й знімати її треба сам на сам. Ось один з рецептів, за якими можна вилікуватися від цієї поганої хвороби. Нагадую, лікувати має людина, що наділена чаклунською силою. («Покопайтеся» у своїх генах, може, ви також самовилікуєтеся. — Ред.).

Взяти чистого воску 150—200 грамів, покласти в чисту каструльку, поставити на вогонь і розтопити його, щоб кипів. Хворого посадити на поріг вихідних дверей, обличчям до них; узяти чашу з чистою водою і дати помічникові держати над головою хворого. Коли віск закипить, вилити помалу в цю чашу над головою хворого. При цьому читати: «Отче наш», «Вірую» і псалм 90-й (тричі кожну молитву). Робити так три рази через 12 годин. Якщо причина «запущена», робити тричі по три рази. По завершенні операції віск кинути у проточну воду.

Випробуйте цей рецепт, а в наступних порадах дід Анатоль щось цікавіше повідає.

Богдан ОСАДЧУК,
«Голос України»

Олімпіада, Сергій Бубка і Таня Шевченко

Початку Олімпіади в Ліллехаммері Берлін чекав особливо нетерпляче. Адже в німецькій команді багато берлінців. Отож їхні земляки бажають своїм спортсменам успіхів.

А от зовсім новий берлінець Сергій Бубка, який готується до Олімпіади в Атланті, спостерігатиме за олімпійськими подіями в Норвегії по телебаченню. Двісті годин заплановано в обох загальнонімецьких програмах на передачі з Ліллехаммера. І коштуватиме це 17 мільйонів марок.

Український спортсмен з світовим ім'ям постійно мешкає в Берліні і планує відкрити тут спортивну школу. Йому в роботі допомагає дружина.

Можливо, Оксана Баюл на цій Олімпіаді вестиме суперечку з німецькою чемпіонкою з фігурного катання Танею Шевченко з Дюссельдорфа. За тим прізвищем шістнадцятирічної зірки німецького спорту предивна доля її роду. Сама Таня, яка не вміє мовити ані слівця українською, не знає також, що її прадід був вояком в армії Петлюри, інтернований у Польщі, одружився з полькою. Його син за часів війни вступив до дивізії «Галичина» і, потрапивши згодом у Німеччину, зі страху перед депортацією до Радянського Союзу зареєструвався поляком. У Дюссельдорфі згодом одружився з німкенею. Від цього шлюбу на світ народився батько Тані Шевченко — чемпіонки Німеччини з фігурного катання, наступниці славної Катаріни Вітт.

Може, з часом Таня і дізнається детально про свій рід.

Берлін.

Як відомо, футболісти збірної нашої країни в цьому році починають відбірковий цикл чемпіонату Європи-96. Нагадаємо, що їхні суперники — команди Італії, Хорватії, Словенії, Литви та Естонії. Під цією рубрикою ми плануємо публікувати матеріали про них. Сьогоднішня розповідь — про одного не зовсім італійця.

Із табору суперників

Цар — нещадний і чесний...

За вісімнадцять років свого життя у великому футболі гравець італійської «Сампдорії», син українського військовополоненого Пієтро Верховод, заслужив прізвисько Цар. Його товариш по команді Джанлука Віалі любить повторювати, що «краще, коли Цар грає поруч з тобою, а не проти тебе...».

Генуезька команда у прагненні повернути спортивну славу своєму портовому місту останнім часом значно оновила склад. І все ж вона продовжує розраховувати на «стару гвардію». Серед її бійців — захисник, відомий на прізвисько Цар. Син українського емігранта за багатолітню футбольну кар'єру не втратив ентузіазму і захопленості. Той факт, що він продовжує приходити на тренування першим, — ще одне свідчення його любові до футболу. «Я певен, що саме професіоналізм допоміг мені так довго триматися на вершині», — говорить футболіст.

Через поведінку 34-літнього Верховода на футбольному полі йому давали безліч прізвиськ. Наприклад, Дієго Марадона охрестив його Ведмедем. А інший ас — Марко ван Бастен — вважає: «Верховод не належить до категорії підлих гравців. Він чесний захисник. Дуже нещадний, але чесний».

Пієтро досить колоритна фігура. Має славу мовчуна, але якщо він уже висловлює якусь думку, то вона дуже слушна. «Часто мене називають твердолобим, — говорить він. — Що ж, кожен має право на власну думку...» Голова чорної пантери — татуювання футболіста — доповнює його образ. Верховод ніколи не пропускає недільної проповіді у церкві. Окрім того, його натура напрочуд поєднує у собі часті відвідини ресторанів з романтичним захопленням астрономією. А на футбольному полі Верховод діє сміливо, рішуче й напористо. Він бореться за перемогу до кінця. Його товариш Джанлука Віалі говорить: «З Царем я готовий грати навіть у пеклі. В команді з Пієтро, доки не пролунає фінальний свисток, рано думати про поразку».

Спортивна кар'єра Пієтро Верховода досить насичена. Він грав у клубах «Романеза», «Комо», «Фіорентина», «Рома». Сорок матчів провів за національну збірну. На сьогодні Верховод зіграв чотири зустрічі підряд у збірній Італії і, поза сумнівом, візьме участь у своєму четвертому чемпіонаті світу. Хоча ми дуже сподіваємось, що і цей турнір не стане «лебединою піснею» для Верховода, що у складі збірної Італії він обов'язково приїде до України на відбірковий матч чемпіонату Європи.

За матеріалами зарубіжної преси.

КАЛЕНДАР ІГОР чемпіонату України з футболу

Вища ліга * Друге коло

18 тур. 6 березня, неділя. «Шахтар» (Донецьк) — «Нива» (Вінниця), «Зоря-МАЛС» (Луганськ) — «Торпедо» (Запоріжжя), «Волинь» (Луцьк) — «Кривбас» (Кривий Ріг), «Буковина» (Чернівці) — «Чорноморець» (Одеса), «Темп» (Шепетівка) — «Нива» (Тернопіль), «Верес» (Рівне) — «Таврія» (Сімферополь), «Динамо» (Київ) — «Кремінь» (Кременчук), «Металіст» (Харків) — «Карпати» (Львів), «Металург» (Запоріжжя) — «Дніпро» (Дніпропетровськ).

19 тур. 12 березня, субота. «Дніпро» — «Шахтар», «Карпати» — «Металург», «Кремінь» — «Металіст», «Таврія» — «Динамо», «Нива» Т — «Верес», «Чорноморець» — «Темп», «Кривбас» — «Буковина», «Торпедо» — «Волинь», «Нива» В — «Зоря-МАЛС».

20 тур. 20 березня, неділя. «Шахтар» — «Зоря-МАЛС», «Волинь» — «Нива» В, «Буковина» — «Торпедо», «Темп» — «Кривбас», «Верес» — «Чорноморець», «Динамо» — «Нива» Т, «Металіст» — «Таврія», «Металург» — «Кремінь», «Дніпро» — «Карпати».

21 тур. 25 березня, п'ятниця. «Карпати» — «Шахтар», «Кремінь» — «Дніпро», «Таврія» — «Металург», «Нива» Т — «Металіст», «Чорноморець» — «Динамо», «Кривбас» — «Верес», «Торпедо» — «Темп», «Нива» В — «Буковина», «Зоря-МАЛС» — «Волинь».

22 тур. 2 квітня, неділя. «Шахтар» — «Волинь», «Буковина» — «Зоря-МАЛС», «Темп» — «Нива» В, «Верес» — «Торпедо», «Динамо» — «Кривбас», «Металіст» — «Чорноморець», «Металург» — «Нива» Т, «Дніпро» — «Таврія», «Карпати» — «Кремінь».

23 тур. 8 квітня, п'ятниця. «Кремінь» — «Шахтар», «Таврія» — «Карпати», «Нива» Т — «Дніпро», «Чорноморець» — «Металург», «Кривбас» — «Металіст», «Торпедо» — «Динамо», «Нива» В — «Верес», «Зоря-МАЛС» — «Темп», «Волинь» — «Буковина».

24 тур. 16 квітня, субота. «Шахтар» — «Буковина», «Темп» — «Волинь», «Верес» — «Зоря-МАЛС», «Динамо» — «Нива» В, «Металіст» — «Торпедо», «Металург» — «Кривбас», «Дніпро» — «Чорноморець», «Карпати» — «Нива» Т, «Кремінь» — «Таврія».

25 тур. 22 квітня, п'ятниця. «Таврія» — «Шахтар», «Нива» Т — «Кремінь», «Чорноморець» — «Карпати», «Кривбас» — «Дніпро», «Торпедо» — «Металург», «Нива» В — «Металіст», «Зоря-МАЛС» — «Динамо», «Волинь» — «Верес», «Буковина» — «Темп».

26 тур. 1 травня, неділя. «Шахтар» — «Темп», «Верес» — «Буковина», «Динамо» — «Волинь», «Металіст» — «Зоря-МАЛС», «Металург» — «Нива» В, «Дніпро» — «Торпедо», «Карпати» — «Кривбас», «Кремінь» — «Чорноморець», «Таврія» — «Нива» Т.

27 тур. 7 травня, субота. «Нива» Т — «Шахтар», «Чорноморець» — «Таврія», «Кривбас» — «Кремінь», «Карпати» — «Торпедо», «Нива» В — «Дніпро», «Зоря-МАЛС» — «Металург», «Волинь» — «Металіст», «Буковина» — «Динамо», «Темп» — «Верес».

28 тур. 15 травня, неділя. «Шахтар» — «Верес», «Динамо» — «Темп», «Металіст» — «Буковина», «Металург» — «Волинь», «Дніпро» — «Зоря-МАЛС», «Карпати» — «Нива» В, «Кремінь» — «Торпедо», «Таврія» — «Кривбас», «Нива» Т — «Чорноморець».

29 тур. 21 травня, субота. «Чорноморець» — «Шахтар», «Кривбас» — «Нива» Т, «Торпедо» — «Таврія», «Нива» В — «Кремінь», «Зоря-МАЛС» — «Карпати», «Волинь» — «Дніпро», «Буковина» — «Металург», «Темп» — «Металіст», «Верес» — «Динамо».

30 тур. 28 травня, субота. «Шахтар» — «Динамо», «Металіст» — «Верес», «Металург» — «Темп», «Дніпро» — «Буковина», «Карпати» — «Волинь», «Кремінь» — «Зоря-МАЛС», «Таврія» — «Нива» В, «Нива» Т — «Торпедо», «Чорноморець» — «Кривбас».

31 тур. 5 червня, неділя. «Кривбас» — «Шахтар», «Торпедо» — «Чорноморець», «Нива» В — «Нива» Т, «Зоря-МАЛС» — «Таврія», «Волинь» — «Кремінь», «Буковина» — «Карпати», «Темп» — «Дніпро», «Верес» — «Металург», «Динамо» — «Металіст».

32 тур. 11 червня, субота. «Шахтар» — «Металіст», «Металург» — «Динамо», «Дніпро» — «Верес», «Карпати» — «Темп», «Кремінь» — «Буковина», «Таврія» — «Волинь», «Нива» Т — «Зоря-МАЛС», «Чорноморець» — «Нива» В, «Кривбас» — «Торпедо».

33 тур. 15 червня, середа. «Торпедо» — «Шахтар», «Нива» В — «Кривбас», «Зоря-МАЛС» — «Чорноморець», «Волинь» — «Нива» Т, «Буковина» — «Таврія», «Темп» — «Кремінь», «Верес» — «Карпати», «Динамо» — «Дніпро», «Металіст» — «Металург».

34 тур. 19 червня, неділя. «Шахтар» — «Металург», «Дніпро» — «Металіст», «Карпати» — «Динамо», «Кремінь» — «Верес», «Таврія» — «Темп», «Нива» Т — «Буковина», «Чорноморець» — «Волинь», «Кривбас» — «Зоря-МАЛС», «Торпедо» — «Нива» В.

Кубок України

1/4 фіналу

29 березня, вівторок. «Таврія» — «Кремінь», «Торпедо» — «Верес», «Волинь» — «Карпати», «Дніпро» — «Чорноморець».
12 квітня, вівторок (матчі-відповіді).

1/2 фіналу

26 квітня, вівторок. 11 травня, середа (матчі-відповіді).

Фінал

29 травня, неділя.

Матчі збірних

15—16 березня. Ізраїль — Україна (національні та олімпійські).

Примітка. Команди, які братимуть участь у фіналі Кубка України, гратимуть матчі 30-го туру чемпіонату 2 червня.

ПОНЕДІЛОК

21 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Дзвони Чорнобиля.
9.25 Худ. фільм «Фірма пригод».
11.15 XVII зимові Олімпійські ігри. Естафета 4×5 км. Жінки.
12.45 Артистичне казино.
13.45 «На ковзанці». Етюд.
13.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Гірські лижі. Слалом. Жінки.
16.00 УТН.
16.15 XVII зимові Олімпійські ігри. Фристайл. Акробатика.
16.45 Новини високої моди.
17.10 Для дітей. «Вулик».
17.40 «Без протоколу». Аналітична програма.
18.10 Фільм-концерт «Пісеньки білої зими».
18.30 «СВ — сімейний варіант».
19.00 УТН.
19.10 Передвиборні дискусії.
20.10 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Танцювальні пари. Довільна програма.
21.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри.
22.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Танцювальні пари. Довільна програма.
0.00 УТН.
0.10 Муз. фільм «Зоряний острів».
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

18.10 Мініатюра.
18.25 Прем'єра худ. телесеріалу «Дрібниці життя». 36 серія.
19.05 Чоловік і жінка.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
21.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Довільний танець. У перерві — Прес-експрес.
23.50 Новини.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

16.00 Вибори-94: програма кандидата.
18.00 Муз. фільм «Козацьке коло».
18.40 Київська панорама.
19.00 Візитка. Василь Климчук.
19.05 Мультфільми.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 CNN.
20.15 Перехрестя.
21.20 «Фільмоскоп» у Швейцарії.
21.50 За кулісами влади. Прем'єра.
22.05 Про-відео.
22.30 СІТ-3.
22.40 Фортуна. Комерційний огляд.
22.50 Дорослі, як діти.
23.20 Вікна.
23.30 До 100-річчя кінематографу. Світове кіноминуле. Худ. фільм за участю Ширлі Темпл.
0.30 СІТ-3.

ВІВТОРОК

22 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Худ. фільм «Жінка для всіх».
10.00 Доброго вам здоров'я. Інститут корифеїв.
10.30 Концерт ансамблю «Цар Давид» (Німеччина).
11.00 Мультфільм «Алдар Косе».
11.15 XVII зимові Олімпійські ігри. Лижні гонки. Естафета 4×10 км. Чоловіки.
12.00 УТН.
12.10 XVII зимові Олімпійські ігри. Лижні гонки. Естафета 4×10 км. Чоловіки.
16.00 УТН.
16.10 Багатосерійний худ. телефільм «Ніхто, крім тебе». 42 серія.
16.50 Освітній канал для школярів. Світова література. Лауреати Нобелівської премії В. Пастернак. Музика і живопис.
17.50 Майстри жердини. Спортивна програма.
18.40 Фінансовий огляд.
18.50 Україна передвиборна.
19.00 УТН.
19.15 На здобуття Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка. І. Чендей.
20.00 Талант-шоу.
20.15 Україна і світ.
20.35 Реклама.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри.
22.00 Чарівний промінь.
22.45 Худ. фільм «Ідеальний злочин».
0.15 УТН.
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

17.50 Погода.
17.55 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 За радном протоколу.
18.55 Тема.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
20.45 Вомонд.
21.00 Прем'єра худ. телефільму «Потвора».
22.35 Хіт-парад Останкіно.
23.20 Новини.
23.30 Прес-експрес.
23.40 Щоденник Олімпіади.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

16.00 Вибори-94. програма кандидата.
18.00 Телефільм «Історія Києва. І сотворища град...».
18.15 «Хіала» пропонує.
18.25 Київська панорама.
18.45 Кримінальна хроніка тижня.
19.00 Концерт народного артиста України Д. Гнатюка.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 Візитка. Оксана Марченко.
19.50 Мультфільми.
20.10 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 283 серія.
21.00 CNN.
21.30 Про-відео.
22.00 Відеозвіт про роботу дев'ятої сесії Верховної Ради України.
23.00 СІТ-3.
23.10 Зворотний зв'язок.
23.15 Фільми від Сергія Іванова.
0.30 СІТ-3.

СЕРЕДА

23 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Свічадо.
9.25 Фінансовий огляд.
9.35 Програма «Ку».
10.35 Музичний антракт.
10.50 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. 7,5 км. Жінки.
12.00 УТН.
12.10 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. 7,5 км. Жінки.
12.45 Лейпцігський ...ська загальний хор.
13.50 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. 10 км. Чоловіки.
16.00 УТН.
16.10 Багатосерійний худ. телефільм «Ніхто, крім тебе». 43 серія.
16.50 Господарем на землі.
17.20 Музичний фільм «Час у звуках».
17.50 Наше коріння.
18.10 Док. телефільм «Образ Данії».
18.30 Депутатський канал.
19.00 УТН.
19.10 Політичний барометр.
19.30 Ваш вихід, артисте.
20.30 Мультфільм «Пригоди в короді́встві». 2 серія.
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Коротка програма. Жінки.
23.30 Літературно - мистецька студія «Основа». В. Винниченко.
0.20 УТН.
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

18.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Хокей. Матч команд фінальної групи. У перерві — Документи і долі. Погода і Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
20.45 Репортаж ні про що.
21.00 «Вікторія». Фестиваль солдатської пісні.
21.15 Прес-експрес.
22.25 XVII зимові Олімпійські ігри. Гірськолижний спорт. Слалом-гігант. Чоловіки.
23.05 Новини.
23.15 XVII зимові Олімпійські ігри. Північне двоборство. Командні змагання. Трамплін. 90 м.
23.45 Щоденник Олімпіади.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

16.00 Вибори-94: програма кандидата.
18.00 Зірки українського балету. Народний артист України М. Прядченко
18.45 Київська панорама.
19.05 «Хіала» пропонує.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 Студія «Укртелефільм» представляє: «Доля винищувача» із циклу «Плюс-мінус 60».
20.35 Молодіжна студія. «Нонстоп-рандеву».
21.35 Муз. фільм «Враження».
22.00 Відеозвіт про роботу дев'ятої сесії Верховної Ради України.
23.00 Худ. фільм «Пропала грамота».

ЧЕТВЕР

24 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 «Черемхова віхола». Концерт.
9.05 Ваш вихід, артисте.
10.05 Запитуйте — відповідаємо. Діалог з головою Фонду державного майна В. Прядком.
10.20 XVII зимові Олімпійські ігри. Гірські лижі. Гігантський слалом. Жінки.
12.00 УТН.
12.10 Концерт ансамблю «Фрейлекс».
12.50 XVII зимові Олімпійські ігри. Фристайл. Акробатика.
14.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Лижні гонки. Жінки.
16.00 УТН.
16.10 Багатосерійний худ. телефільм «Ніхто, крім тебе». 44 серія.
16.50 Освітній канал для школярів. Відповіді на запитання телеглядачів. Українська література. Т. Шевченко. «Сон». До 180-річчя від дня народження Великого Кобзаря.
17.50 Мультфільм «Золоте фіто».
18.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Гірські лижі. Гігантський слалом. Жінки.
18.40 Грає ансамбль «Камерата Таврика».
18.50 Фінансовий огляд.
19.00 УТН.
19.10 Передвиборні дискусії.
20.10 Зустріч без фонограм. Дует «Горлиця».
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри.
22.00 Молодіжна студія «Гарт».
23.00 Прем'єра відеофільму-вистави «Говорить моє серце...». Фільм перший. 1. «Йоганна, жінка Хусова». 2. «Айша і Мохаммед».
0.05 Вечірній концерт.
0.20 УТН.
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

18.00 Погода.
18.05 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.55 «Сповідь обачливої людини». Є. Габрилович про час і про себе.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
20.45 Лотто «Мільйон».
21.15 Прем'єра худ. телефільму «Наш американський Боря».
22.45 Прес-експрес.
23.00 Новини.
23.10 Щоденник Олімпіади.
23.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Конькобіжний спорт.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

16.00 Вибори-94: програма кандидата.
18.00 Гордість нації — Державний заслужений академічний український народний хор ім. Г. Верьовки.
18.55 Київська панорама.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 Срібні спалахи «Зірниці».
20.15 Мультфільм.
20.35 Точка зору.
20.50 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 284 серія.
21.40 Наук.-поп. телефільм «Моя адреса. Соловки. Пастка».
22.00 Відеозвіт про роботу дев'ятої сесії Верховної Ради України.
23.00 Вумеранг.

П'ЯТНИЦЯ

25 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Фінансовий огляд.
8.50 Худ. фільм «Афганець».
10.30 Концерт джаз-ансамблю «Ляльки».
10.50 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. Естафета 4×10 км. Жінки.
12.00 УТН.
12.10 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. Естафета 4×10 км. Жінки.
13.00 «Березень». Про пісню, театр та не тільки.
16.00 УТН.
16.10 Анфас.
16.40 Живе слово. До 180-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.
17.20 Наше коло.
17.50 Мультфільм «Нехочуха».
18.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Стрибки з 90-метрового трампліна.
18.30 Муз. фільм «В пісні моє життя».
18.45 «Ділові відомості».
19.00 УТН.
19.15 «Дебати-94».
19.45 Музичний антракт.
19.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Довільна програма. Жінки.
20.35 Громадська думка напередодні виборів.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Довільна програма. Жінки.
23.30 Прем'єра відеофільму-вистави «Горить моє серце...». Фільм другий. 1. «Прощання». 2. «Грішниця».
0.15 УТН.
0.25 Програма передач.
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

18.10 Погода.
18.15 Японія з А. Колошиним.
18.45 Поле чудес.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
20.45 Людина тижня.
21.00 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Жінки. Довільна програма. У перерві — «Прес-експрес».
23.15 Новини.
23.25 Щоденник Олімпіади.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

16.00 Вибори-94: програма кандидата.
18.00 Студія «Укртелефільм» представляє: «Оракул».
18.40 Київська панорама.
19.00 Візитка. Ганна Безулик.
19.05 Мультфільми.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 CNN.
20.15 Фешн-клаб.
20.35 Футбол як футбол.
21.00 Віннер-до.
21.10 Футбол як футбол.
21.40 Віннер-після.
22.00 Відеозвіт про роботу дев'ятої сесії Верховної Ради України.
23.00 СІТ-3.
23.10 Класика світового кіномистецтва. Худ. фільм Трюффо «400 ударів».
0.30 Про-відео.

СУБОТА

26 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Худ. фільм «Людина-амфібія».
10.25 Доброго вам здоров'я. Відповіді на листи.
10.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Бобслей. Чоловіки.
14.15 Рідна мова.
14.30 Влага вість з Ріком Реннером.
15.00 УТН.
15.10 Плеяда.
15.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Показові виступи.
18.00 Надвечір'я.
19.00 УТН.
19.10 Прем'єра багатосерійного худ. телефільму «Ніхто, крім тебе» 45 серія.
19.55 XVII зимові Олімпійські ігри.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 XVII зимові Олімпійські ігри.
22.00 Концерт заслуженого артиста України Яна Табачника.
22.20 Інтерконтакт.
23.00 Пісенний вернісаж. Частина 1.
0.05 УТН.
0.15 Мультфільм «Останній бій».
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

6.50 Новини.
7.00 Програма передач.
7.05 Ранкова розминка.
7.15 Суботній ранок ділової людини.
8.00 «Марафон-15» представляє... «Поклик джунглів».
8.30 Телерадіокомпанія «Мир».
9.55 Ранкова пошта.
10.25 «Смак».
10.40 Медицина для тебе.
11.10 Ретроспективний показ фільмів режисера Л. Пчолкіна. «Діти Сонця». 1 і 2 серії.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Програма передач.
14.25 Прем'єра худ. телефільму для дітей «Рінальдо Рінальдіні — отаман розбійників». 2 серія.
14.50 Життя 1 політика. Білл Клінтон. Штрихи до портрета.
15.15 У світі тварин.
15.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Фігурне катання. Показові виступи.
18.00 Влаге слово.
18.20 Відлуння тижня.
18.50 Прем'єра худ. телефільму «Чудова пара». 5 серія.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.35 Погода. Програма передач.
20.40 Прем'єра худ. телефільму «І море розповість...». 4 серія.
21.40 Щоденник Олімпіади.
21.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Хокей. Матч за 3—4 місця. У перервах — Щоденник Олімпіади. Новини.
0.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Гірськолижний спорт. Слалом. Жінки.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.50 Програма передач.
7.55 «Науковий керівник». Док. фільм.
9.05 Студія «Рост».
9.35 Пілігрим.
10.20 «Як жити будемо?».
11.05 Телеерудит.
11.10 Кіномарафон: Фільми С. Параджанова. «Колір граната».
12.40 Студія «Укртелефільм» представляє: «Благо».
13.15 Вервиця.
13.50 XVII зимові Олімпійські ігри. Біатлон. Естафета. 4×7,5 км. Чоловіки.
16.00 Вибори-94. програма кандидата.
18.00 Точка зору.
18.15 Співає народна артистка України Є. Мірошниченко.
18.40 Київська панорама.
19.00 Візитка. Анатолій Бондаренко.
19.05 Мультфільми.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 CNN.
20.15 Хіт-рік.
20.50 «Мегапол» представляє.
21.05 Шанс. Проблеми СНІДу.
21.35 Візитка.
21.40 Лідер.
22.00 Вечірні розваги для дорослих по телефону.
22.30 СІТ-3.
22.40 Худ. фільм «Знахар».
0.30 Про-відео.
1.00 СІТ-3.

НЕДІЛЯ

27 лютого

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 XVII зимові Олімпійські ігри.
8.40 Док. фільм «Рана».
8.55 Твори А. Вівальді у виконанні тріо ім. Д. Бортнянського.
9.30 XVII зимові Олімпійські ігри. Шорт-трек.
10.00 Концерт зірок естради.
12.15 Канал «Д».
13.30 Оранта.
14.00 Зичимо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 На варті.
16.40 Арт-майдан.
17.45 Новини високої моди.
18.15 «Свічадо».
19.00 УТН.
19.15 Прем'єра багатосерійного худ. телефільму «Ніхто, крім тебе». 46 серія.
20.00 Суперкнига-II. 1 серія.
20.30 УТН.
20.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Церемонія закриття.
22.15 Без протоколу. Аналітична програма.
22.45 Пісенний вернісаж. Частина 2.
23.50 УТН.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

6.30 Новини.
6.40 Програма передач.
6.50 Ранкова розминка.
7.00 Година сили духу.
8.00 Арт-кур'єр.
8.30 З ранку раненько.
9.00 Полігон.
9.30 «Спортлото».
9.45 Доки всі вдома.
10.15 Ранкова зірка.
10.55 Детектив-ленд.
11.45 Я — жінка.
12.15 «Русский мір».
13.00 Прем'єра мультфільму «Піф і Геркулес».
13.10 Прем'єра док. фільму «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.15 Програма передач.
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.00 Телеигом.
15.05 Прем'єра мультфільмів «Кіт Фелікс», «Справжні мисливці за привидами» (США).
15.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Хокей. Фінал. У перервах — Новини. Бобслей. Четвірки.
18.55 Телеоція.
19.10 Погода.
19.15 Худ. фільм «Розлучення леді Ікс».
20.55 Реклама.
21.00 Неділя. Інформаційно-публіцистична програма.
21.45 Музика в ефірі.
22.40 Щоденник Олімпіади.
23.00 Новини.
23.10 Парад фестивалів. Міжнародний фестиваль у Берліні.
23.55 Вумеранг.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.50 Програма передач.
7.55 Доброго ранку. «Сніданок для чемпіонів».
8.25 Наш сад.
8.55 Студія «Рост».
9.25 Здоров'я.
9.55 Ать-бати...
10.25 Кіпрас Мажейка. Репортажі з «Малої Європи».
10.55 XVII зимові Олімпійські ігри. Бобслей. Чоловіки.
14.15 Телефільм.
14.35 «Не вирубати...».
14.50 Кращі ігри НБА.
16.00 Вибори-94: програма кандидата.
18.00 Муз. фільм «Снігом стелиться життя».
18.30 Обличчям до столиці.
19.00 Візитка. Ганна Веселова.
19.05 Мультфільми.
19.15 XVII зимові Олімпійські ігри.
19.45 CNN.
20.15 Чорним по білому.
20.20 Капітан-відео.
20.40 Сезон.
21.00 Худ. фільм «Сеньйорита». 80, 81 серії.
22.00 Сьогодні на сьогодні.
22.10 Перехрестя.
22.30 СІТ-3.
22.40 Сіті Текін.
23.10 Дорослі, як діти.
23.30 Про-відео.
0.10 СІТ-3.

Роман ВАТРИЧ, журналіст

До храму дорога веде

Наші у світі

Для українського художника Леоніда Могучова почалася вона ще в повоєнні роки. І з неї він не сходить досі. Бо то — найкоротший шлях до власної душі. Сьогодні ця дорога кличе митця до далекої Канади, де в багатьох містах чекають на виставку його акварелей «Духовна спадщина України».

Ще не так давно Леонід Могучов, художник з Чернігова, за подвижницьку працю мав хіба лиш самі неприємності. Бо тут, бачте, народ скоро стане суцільним атеїстом, а він — церкви і храми малює. Та ще й ті, що вже напівзвалені, або й взагалі висаджені в повітря, щоби не муляли очі на дорозі до «світлої мети».

Одне слово, не вписувався художник у систему координат, за якою тоталітарне суспільство поціновувало митця. І не хотів служити такому суспільству, бо з молодих літ присягнув правді і красі, дбав, щоб живилася-міцніла духовним началом пам'ять людська. Їздив по Україні, переносив на папір храми, які милували зір і душу, або ті церкви і собори, які доживали свого віку, потрапивши в немилість комуністичних бонз.

Вони, ті акварелі, і склала експозицію першого вернісажу вже немолодого художника — військові окопи другої світової не обминули і його. Потім — друга виставка, третя...

Спонсором виставки стала Українська православна церква, зокрема — митрополит Філарет. Справжній успіх, мало того — тріумф прийшов до Леоніда Могучова. Доля ніби повертала йому борги за минулі випробування.

Після цього художника запросили з вернісажем до Канади. Щоправда, довелося і продати деякі акварелі, щоби зібрати гроші на квитки. Але численні зустрічі з шанувальниками мистецтва у Монреалі, Оттаві й Торонто і, звичайно, виставка акварелей «Духовна спадщина України» у цих найбільших канадських містах з лишком відшкодували всі витрати. Та, мабуть, найбільше художник радів з того, що там, у далекій Канаді, люди цікавляться нашою культурною спадщиною, готові всіляко допомагати митцеві. До речі, саме єпископ Торонто і Східної Канади Преосвященний Юрій допоміг знайти кошти, щоб видати каталог виставки «Духовна спадщина України». Перший каталог у багатолітній творчій біографії українського художника.

Сьогодні Леонід Могучов знову відлітає за океан. На запрошення українських організацій і церковних громад, в яких об'єднуються українці. Монреаль, Оттава, Вінніпег, Саскатун, Едмонтон, Ванкувер — за цим маршрутом протягом кількох місяців мандруватиме його виставка акварелей «Духовна спадщина України», яку так схвально сприйняли канадці торік. Втім, у її експозиції з'являться нові роботи Л.Могучова: малюнки, зроблені під час перших відвідин канадської землі, й акварелі, які він везе з Києва. Та й там, за океаном, є немало прихильників і щирих помічників новоствореного Фонду Л.Могучова, який збирає пожертви для дослідження, ремонту і реставрації пам'яток історії та культури в Україні. Ось і наприкінці минулого року з Фонду надійшло 940 американських доларів для ремонту П'ятницької церкви XII століття в Чернігові.

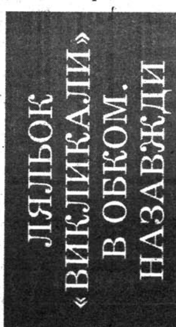
Отже, митець летить до Канади, а думає, як відродити, довести до ладу архітектурне багатство, залишене нам у спадок далекими предками.

Думає і допомагає це зробити.

На знімку: дерев'яна церква, збудована українськими переселенцями у гуцульському стилі в Ніагарі Фалз. Акварель зроблена українським художником торік у Канаді.

Василь БАБУХ,
«Голос України»

Тринадцять років Чернівецький ляльковий театр існував на правах мандрівного, бо не мав власного приміщення. І лише під тиском громадськості колишній обком компартії віддав йому один зі своїх будинків. Та для того, щоб зробити з нього театр, потрібна була кругленька сума, якої в буковинських лялькарів, звісно, не знайшлося.

Лише теперішня влада (теж не без скрипу) знайшла кошти. І ось театр урочисто справив новосілля. Такому приміщенню, такому пишному інтер'єру позаздрить навіть столичний глядач.

Попри економічну скруту місцева влада все ж не залишає культуру напризволяще. Не так давно в обласній філармонії почали працювати ще два творчі колективи: симфонічний оркестр та камерний хор, відчинив двері після реконструкції чудовий зал органної музики.

Різне

Що милує око?

У всі часи велися суперечки про те, яка з частин жіночого тіла приваблює до себе чоловічий погляд перш за все. Результати різноманітних досліджень переважно теж були суперечливі. Хоча б тому, що селяни перш за все оцінювали «задні частини» та бюст, тоді як міські інтелектуали віддавали перевагу усмішці, очам і формі рук.

Усім домислам поклав край американський інститут Дж.П.Ірвінга, який вивчає в штаті Каліфорнія поведінку людей, їхні звички та способи комунікації. Після багаторічного аналізу поглядів та поведінки чоловіків — дані постійно перевірялися у практичному житті — спеціалісти прийшли до таких висновків.

Найбільше чоловіків, як повідомляє журнал «Лео», — 22,6 відсотка — зосереджують увагу перш за все на очах жінки, 14,4 відсотка оцінюють поглядом її фігуру, 11 відсотків понад усе приваблюють груди, 10,8 відсотка спостерігають вираз обличчя та усмішку. Далі йдуть ноги — 10,4 відсотка, губи — менш ніж вісім відсотків, талія — 7,5 відсотка. На волосся перший погляд кидають лише 6,6 відсотка чоловіків, хода цікавить 5,4 відсотка і тільки 3,4 відсотка опитаних першочергову увагу звертають на руки.

Свайбуйте після посту

Більшість довгожителів зачинались після постів. До такого висновку прийшов директор Інституту довголіття В.Туєв, який провів обстеження 1000 чоловіків та 500 жінок віком від 85 до 110 років.

Для кожної пари, послуговуючись астрологічною наукою, можна розрахувати найсприятливіший період зачаття дитини, сказав Туєв. Проте недаремно на Русі грали весілля після постів. Під час посту чоловік харчувався в основному кашами, а енергетика злаків надзвичайно сприятлива для чоловічого сім'я. Його поліпшенню сприяє також відсутність статевих контактів, які церква в цей час забороняє. Туєв назвав передріздвяний піст «астрологічно виправданим». «З 25 листопада до 7 січня нас найбільш хвора енергетика, — сказав він. — Це пов'язане з розташуванням планет і тривалістю денного та нічного часу. У ці дні не варто витрачати сили організму на переварювання м'яса та заняття коханням. Після 7 січня енергія молодого року сприятливо позначиться на майбутньому потомстві. До речі, діти, зачаті в різдвяний тиждень, будуть народжені під знаком Терезів. Цей знак обіцяє міцні нерви, непогане здоров'я і врівноважений характер», — повідомляє РІА.

Невтомна тигриця

Одна з повій Гамбурга, яка користується найбільшим успіхом, Лінда, на прізвисько «Суматранська тигриця», як повідомляє журнал «Лео», зізналася на початку нинішнього року, що їй удалося за 12 календарних місяців «обслужити» 2896 чоловіків і 568 жінок-лесбіянок. Сім відсотків її заробітку пішли на візити до гінеколога, п'ятнадцять — на гардероб і тридцять — на оренду «робочого місця». Але й при цьому, як стверджують злі язики, вона заробила більше, ніж федеральний президент за три роки.

І від СНІДу не сховатись, не втекти?

Епідемія СНІДу вже має широкі масштаби, і ситуація продовжує погіршуватися. За оцінками, 9 мільйонів чоловік у світі були 1990 року носіями вірусу СНІД; за оцінками ВООЗ, до 2000 року можуть бути інфіковані 26 мільйонів чоловік. В цьому разі на долю СНІДу припаде близько 3,5 відсотка глобального тягаря захворювань і від нього помиратимуть 1,8 мільйона чоловік щороку. Беручи до уваги короткий час, потрібний для подвоєння швидкості поширення інфекції в багатьох країнах, що розвиваються, та швидке зростання захворюваності в країнах, де раніше було мало інфікованих, загальні цифри до 2000 року можуть виявитися вдвічі або втричі вищими за прогнозовані.

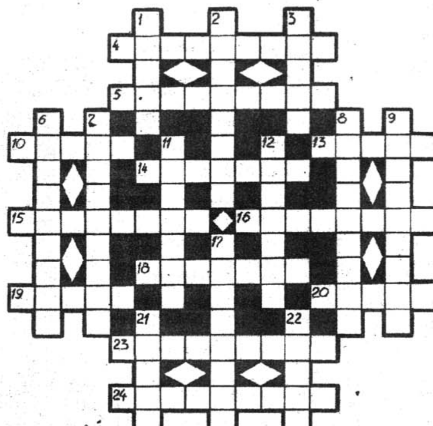
1990 року понад 80 відсотків інфікованих мешкали в країнах, що розвиваються; до 2000 року ця цифра зросте, за оцінками, до 95 відсотків. У Таїланді інфікований кожний п'ятдесятий дорослий.

У деяких державах Африки на південь від Сахари інфікований уже кожний сороковий дорослий, а в багатьох містах Африки рівень поширення інфекції ще вищий (один з трьох). У ряді цих районів, як видно зі «Звіту про світовий розвиток — 1993», що його підготував Всесвітній банк, СНІД уже спричиняє поновлення зростання дитячої смертності, яка протягом тривалого часу скорочувалась.

КРОСВОРД

По горизонталі: 4. Поема Тараса Шевченка. 5. Опера Дениса Січинського. 10. Корінне населення Нової Зеландії. 13. Організаційна і тактична одиниця козацького війська. 14. Один з організаторів національно-визвольного руху на Закарпатті, Президент Карпатської України. 15. Мандрівний актор у Київській Русі. 16. Начальник батуринської артилерії в обороні гетьманської столиці від орди Меншикова. 18. Народ, що населяв Італію до виникнення римської держави. 19. Гуртожиток при Києво-Могилянській академії. 20. Представник князівської адміністрації в Київській Русі, збирач податків. 23. Видатний український композитор. 24. Родина майстрів гуцульського різьблення та інкрустації на дереві.

По вертикалі: 1. Скульптура Олександра Архипенка. 2. Французький полководець, політичний і державний діяч, імператор Франції. 3. Художні вироби з тонкого золотого, срібного чи мідного дроту. 6. Столиця давньомонгольської держави, заснована Чингізханом. 7. Скіфська богиня кохання. 8. Місто, в якому відбулася королівська коронація Данила Галицького. 9. Польський письменник, автор поеми про Тараса Шевченка «Українські ночі, або Родовід генія». 11. Курортне містечко на Івано-Франківщині. 12. Основоположник концепції «РУНВіри», учитель. 17. Столиця бразильського штату Парана, який ще називають «бразильською Україною». 21. Етнографічна група українців, що проживають у Бескидах. 22. Стиль у масовому молодіжному мистецтві.

Відповіді до кросворду, надрукованого в «ГУ» 12 лютого

По горизонталі: 5. Севери. 6. Оріяна. 11. Мітра. 12. Чернь. 13. Бусовград. 16. Бактріан. 17. Іванишин. 18. «Благовіщення». 21. Істеблішмент. 24. Щедрівка. 25. Шашкевич. 27. Грінченко. 29. Шимон. 30. Байда. 31. Батько. 32. Кирило.

По вертикалі: 1. Неври. 2. Прокурор. 3. Пропанол. 4. Ангел. 7. Тітмар. 8. Ізохронність. 9. Гегельянство. 10. Ондава. 14. «Ярославна». 15. Диктатура. 19. Озонатор. 20. Багряний. 22. Сотник. 23. Либідь. 26. «Комар». 28. Марло.

ГОЛОС УКРАЇНИ

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Газета виходить з 1 січня 1991 року

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311033.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».